Ημερίδα για το έμφυλο ζήτημα + Party για το B-Fest 5

Προφεστιβαλικές εκδηλώσεις B-Fest 5

Ημερίδα για το έμφυλο ζήτημα

Παρασκευή **11/03/16**
18:00 – Προβολή & Συζήτηση της ταινίας “Thelma & Louise”
20:00 – Δωρεάν σεμινάριο γυναικείας αυτοάμυνας
23:00 – Party μασκέ !!!

Διοργάνωση: Διεθνές αντιεξουσιαστικό φεστιβάλ της Βαβυλωνίας “B-FEST”

Η Παναγιά των Εξαρχείων

Νίκος Κουφόπουλος

Ηταν δεκαπενταυγουστος. Γιορταζε η Παναγια,
κι ειπα θα πρεπει κι εγω να παω στη λιτανεια.
Δεν ημουνα στη Σουμελα, δεν ημουνα στην Τηνο.
Στα Εξαρχεια εγω ημουνα, εκει που παω και πινω.
Σκεφτηκα τοτε, δεν μπορει θα εχει κι εδώ καμια.
Κι αληθεια, εχουν προστατιδα τα Εξαρχεια Παναγία.
Δεν είναι η Πενταγιωτισσα, δεν είναι η Πονεμενη.
Προστατιδα είναι η Παναγια, ναι, η Φρικαρισμένη.
Εχει νονο τον Πιλαλη, τον ευσεβη Πιλαλα.
θα σας τα πω άλλη φορα αυτά μαζι με αλλα.

Τρια πρεζακια κραταγαν θαυματουργη Εικονα.
Υπηρχε κι ένα τεταρτο, μα ειχε γινει…λιωμα.
«Νταξει ρε φιλε…Να σου πω…Δεν ειμαστε για ετσι…
Σου βρισκεται καμια ψιλη…Πώς κανεις μωρε ετσι ? ».
Εχει αγκαλια Της το Χριστό, το προσωπο κρυμμένο.
Με τη μαντιλα, ξερετε. Τον ειδα θυμωμενο.
Στα χερια του σφιχτα πολύ κρατουσε ένα μπουκαλι.
Μοναχο του αναβοσβυνε. Θαυμα. Το ειδαν κι αλλοι.
Ακουλουθουσαν μπαχαλοι, κατάνυξη γεματοι.
Μα ησυχα τους φαινονταν. Θελαν να κανουν κατι.
Φυγαν δυο τρεις την πεσανε ξανα στη διμοιρία,
λιγο πιο πανω, στο ΠΑΣΟΚ. Μετα εγινε ησυχια.

Οι πανκηδες γονατιστοι μπροστα τους οταν περνουσε.
Με το χερακι του ο Χριστος, τις χαίτες ακουμπουσε.
Εκεινοι ανατριχιαζαν. Οι μοικανες τσιτα.

Δυο τρεις από τον Καβουρα, τρωγαν σουβλακι πιτα.
[Σε μια στιγμη μου φανηκε πως ειδα και τον Τσιπρα…Χεχε]
Ακολουθουσαν σε πομπη του οι οπαδοι του Αστερα,
συνθηματα φωναζοντας, σχεδον ολη τη μερα:
«Φρικαρισμενη Παναγια, γιατι εισαι παντα μονη ?
Μπατσοι, γουρουνια, δολοφονοι ».

Πολλοι ηταν απ΄το Κ-Βοξ, απ το Νοζοτρος αλλοι,
και από αλλα στεκια αναρχικα. Υπηρχαν και μεγαλοι.
Παλιοι συνηθεις υποπτοι, κι αλλοι κουκουλοφοροι.
Ολοι οι γνωστοι αγνωστοι, καποιοι ροπαλοφοροι.
Δεν ξερω αν πρεπει να το πω, αυτια εχουνε και οι τοιχοι.
Μα δεν πιστευω. Μπατσος εδώ ? Πώς διαολο να τυχει ?
Ειδα λοιπον πεντε εξι εφτα, καλασνικωφ κρατουσαν.
Τα οπλα στην Εικονα Της, πηγαν και ευλογουσαν.
Η λιτανεια εφτασε στο κεντρο στην πλατεια,
κι ακουσαν ολοι τους ψαλμους, από τον Τσακαλία.
[Ητανε κι ο Χριστοδουλος. Κρατουσε μια ομπρελα.
Καποιοι θα καταλαβουνε. Παλια ωραια τρέλα] .

Σιγα σιγα σουρούπωσε. Τα οργανα αρχίνισαν.
Για αρχη παιξαν ρεμπετικα. Τα στεκια όλα κλεισαν,
κι εκστασιασμενοι χορευαν, ζεϊμπέκικα του Μαρκου.
Καποιοι κι απ’ τη συνελευση ηταν εκει, του Παρκου.
Ηταν κι από της Τσαμαδου, καποιοι, απ΄το κηπακι.
Ζητησαν και τους επαιξαν τραγουδια του Μητσακη.
Οι ραπερς υμνους φτιαξανε ειδικα γι αυτή τη μερα.
Η συνθεση καπως αργη, μπιτ με γλυκεια φλογερα.
Καποιοι ισως να το βρουν αυτό πως είναι …καπως,
μα τελος παντων. Τη βραδια εκλεισε ο Πουλικακος.
Και οι Σπυριδουλα ηταν εκει. Ο Νικος και ο Βασιλης.
Τραγουδαγαν λες κι επεσαν τα καστρα της Βαστιλης.
Οι Ντεους επαιξαν καλα. Μετα οι Πανκς Ρωμανα.
Εχανε η μανα το παιδι, και το παιδι τη μανα.
Η Alpha Bang πηρε σειρα, παιξαμε ωρες δυο.
Μου φανηκε στη Σωλομου, πως ειδα καποιο …πλοιο.
Λεω ρε φιλε δεν μπορει, καπου εχω κανει λαθος.

Μα στο τραγουδι μου ξανα μπηκα ευθυς με παθος.
Παιξανε κι αλλοι διαφοροι, ολους δεν τους θυμαμαι.
Με βρηκε το ξημερωμα, στο δρομο να κοιμαμαι.

Θυμαμαι ειδα ονειρο, μεγαλο, εφιαλτη:
Δεμενο λεει με ειχανε στο μεσιανο καταρτι,
και οι σειρηνες χορευαν ολογυμνες τριγυρω.
Κι εγω ο ηλιθιος ειχα φαει μολις πιτα με γυρο.
Κρεμμύδι βρωμουσα από μακρια. Πιαναν ολες τη μυτη.
Με τιμωρουσε προφανως μαλλον η Αφροδιτη.
Καταφερα και λυθηκα, μα βρεθηκα μοναχος.
Που είναι οι Σειρηνες ? Πουθενα. Μην ειχα κανει λαθος ?
Μαλλον σκεφτηκα η Παναγια σημαδι μου ειχε στειλει.
Κι αρχισε και με ποναγε και η δεξια μου κήλη.
Κι ειπα, δεν μπορει όλα να είναι τυχαια ?
Πηγα λοιπον κουρευτηκα στον Βαγγο, τον κουρεα.
Στην Αρχοντια πιο μετα ουισκυ ηπια με παγο,
κι εσκισα όλα τα πανια. Εσπασα και τον καβο.
Καβαλησα μια μηχανη, και βρεθηκα στον Ήλιο.
Με ρωτησε αν πηγαινα ποτε παλια στο Πηλιο.
Χαθηκα, και τρυπησανε δυο δάκρυα ασημενια.
Με δυο φιλια θανασιμα. Γιατι εφυγε η Ξένια ?…

Ξυπνησα. Ονειρο ητανε. Ομορφο σα λουλουδι.
Παμε λοιπον ολοταχος, σε ακομα ένα τραγουδι:

Ο Σπύρος, ο Κρά.

Το αλάνι, ο Σπύρος ο Κρά,
το έσκασε απ’ τους μπάτσους μια βραδιά.
Δυο τρεις σφαίρες φίλησε στο στόμα,
και οι αλλοι οι χαζοί, ψάχνουν ακόμα.

Το αλάνι, ο Σπύρος ο Κρά,
στα ωραία κόλπα από παλιά.
Με μεγάλα σιδερένια πουλιά,
λευτέρωνε φίλους απ’ τα κελιά.

«Μη με σταματάς. Ονειρεύομαι.

Ζήσαμε σκυμμένοι αιώνες αδικίας.
Αιώνες μοναξιάς. Τώρα μη. Μη με σταματάς.
Τώρα κι εδώ για πάντα και παντού.
Ονειρεύομαι ελευθερία.»*

Ο Σπύρος το αλάνι, ο Κρά
Μας κοιτάει τώρα από ψηλά.
Χαμογελάει και μας κλείνει το μάτι.
Μάλλον γουστάρει τούτο το κομμάτι.

Ο Σπύρος ο Κρά, το αλάνι,
Με ένα ζεϊμπέκικο την έχει κάνει.
Να συναντήσει το παιδί που ψάχνει.
Τον μικρό Σπυράκο, τον Κρά, το αλάνι.

****Κείμενο από την αφίσα για τον Σπύρο Δραβίλα που κυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 2015 στα Εξάρχεια με υπογραφή, « Οι λύκοι που γλίτωσαν από το κυνήγι»…***

Υ.Γ.1. [Κανονικα τον Αυγουστο αυτά επρεπε να γραψω.
Μα φευγετε ολοι διακοπες. Και μου ερχεται να κλαψω.
Κανενας σας τον Αυγουστο στην πολη μας δεν μενει.
Και ετσι η σελιδα μονη της θα μεινει η καημένη.
Ουτε ένα like τοσο δα δεν προκειται να πάρει.
Για αυτό λοιπον και εγω αυτά, τα γραφω τον Γεναρη.
Μπερδευτηκα, Μαρτιο εχουμε.Ας είναι δεν πειραζει.
Τι Μαρτιος, τι Αυγουστος, τιποτα δεν αλλαζει].

Υ.Γ.2. Εδώ Ελευθέρα Εξάρχεια…
nikos1789@gmail.com

Η Οδύσσεια της Προόδου

Αποστόλης Στασινόπουλος

Εκείνον που θέλει η μοίρα τον οδηγεί,
εκείνον που δεν θέλει τον σέρνει.
Κικέρων

Αφηγούμενοι την ιστορία του ομηρικού Οδυσσέα στη *Διαλεκτική του Διαφωτισμού*, οι *Αντόρνο και Χορκχάιμερ,* διαβλέπουν στις πράξεις του ήρωα τον αναγγέλλοντα ύμνο του καπιταλισμού. Όπως οι ίδιοι χαρακτηριστικά αναφέρουν *«ο ήρωας των περιπετειών καταδεικνύεται ως αρχέτυπο ακριβώς του αστικού ατόμου, η έννοια του οποίου πηγάζει μέσα από εκείνη την ενιαία ατομική επικράτηση που το προϊστορικό πρότυπό της είναι ο περιπλανώμενος»*(1). Ο περιπλανώμενος Οδυσσέας, λοιπόν, ως πρόδρομος του αστικού ανθρωπότυπου ενσαρκώνει κατά τους Αντόρνο και Χορκχάιμερ μια φιγούρα που παραγνωρίζει τα ιδιαίτερα όρια της ανθρώπινης ύπαρξης και του φυσικού κόσμου, πελαγοδρομώντας εντός μιας αδιάλειπτης ακαθοριστίας. Ας ιχνηλατήσουμε όμως τη σκέψη τους εκκινώντας από μερικές ενοράσεις τους για το Διαφωτισμό.

Καταλογίζοντας στη διαφωτιστική κίνηση *«πως θέτει τη σκέψη ως ταυτόσημη με τα μαθηματικά»*(2) και ως εκ τούτου *«η μαθηματική μεθοδολογία έγινε τρόπον τινά το τυπικό της σκέψης»*(3) προβαίνουν σε κατηγοριοποιήσεις που, παρά την ευστοχία τους, παραμένουν ελλιπείς. Συλλογιζόμενοι τα παραπάνω, γράφουν πως *«η στεγνή σοφία που δεν αναγνωρίζει τίποτε νέο κάτω από τον ήλιο, επειδή τάχα όλα τα πιόνια του ανόητου παιχνιδιού έχουν χαθεί, όλες οι μεγάλες ιδέες έχουν ήδη συλληφθεί, οι πιθανές ανακαλύψεις είναι εκ των προτέρων σχεδιασμένες, οι άνθρωποι είναι ταγμένοι να αυτοσυντηρούνται μέσω προσαρμογής – αυτή η στεγνή σοφία αναπαράγει απλώς τη φανταστική σοφία που απορρίπτει: τον καθαγιασμό της μοίρας η οποία μέσω αντιποίνων αποκαθιστά αδιάκοπα ό,τι υπήρχε ανέκαθεν. Ό,τι θα ήταν διαφορετικό εξισώνεται με το προϋπάρχον»*(4). Αυτός ο τύπος

ερμηνείας του Είναι υπό τη μορφή μιας αρραγούς και πλήρους καθορισμένης ή καθορίσιμης ταυτότητας όπου τα στοιχεία της είναι ήδη δοσμένα εφ' άπαξ και δια παντός, όπου κάθε ετερότητα εξαχνώνεται και κάθε διαφορά *«εξισώνεται με το προϋπάρχον»*, αν και ορθά επικρίνεται ως εν δυνάμει ολοποιητική, δεν αποτελεί επ' ουδενί γέννημα θρέμμα του Διαφωτισμού.

Η ίδια η αρχή της συνειδητής σκέψης του ανθρώπινου όντος έχει ως προκείμενες τον υπολογισμό και τη βούληση, ενώ παράλληλα όσοι διατείνονται πως το έλλογο στοιχείο αποτελεί την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου εν σχέσει προς το έμβιο περιβάλλον του αυταπατώνται. Η ικανότητα μιας μαθηματικοποιημένης σκέψης υπό το σχήμα της τελεστικής λογικής συναντάται σε όλα τα έμβια αυτοτελικά όντα ως ικανότητα λογικού συλλογισμού και υπολογισμού, συλλογής και ταξινόμησης, ένωσης και χωρισμού. Η ενεργοποίηση αυτών των κατηγοριών μέσω της βούλησης και της δράσης που καθοδηγούνται από τον σχηματισμό ενός προς εκπλήρωση σκοπού, επιτελούνται αφ' ενός στην έμβια ύπαρξη ως βιολογική αυτοσυντήρηση με καθαρή λειτουργικότητα και αφετέρου στο συνειδητό άτομο ως στεγανοποίηση του νοήματος και διατήρηση της κοινωνικής του υπόστασης εντός του γνωσιακού του κλεισίματος.

Ισχυριζόμενοι πως *«όταν στη μαθηματική μέθοδο το άγνωστο μετατρέπεται σε άγνωστο μιας εξίσωσης, τότε παίρνει τα χαρακτηριστικά του παλαιού γνώριμου, προτού ακόμα λάβει μια τιμή»*(5), αναγνωρίζουν αυτό το γνωσιακό κλείσιμο του εκκοινωνισμένου ατόμου παραπέμποντάς το όμως πάλι στα προϊόντα του διαφωτισμού, αποκρύπτοντας πως το κατηγόρημα αυτό παρουσιάζεται άμα τη εμφανίσει της κοινωνίας ως βλέψη διαιώνισης των θεσμισμένων κοινωνικών σημασιών και ισχυροποίηση της κοινωνικής αυτοπαράστασης. Συνεπώς, πώς *«ο διαφωτισμός παραμέρισε το κλασσικό αίτημα να σκέφτεται κανείς τη σκέψη -νόησι νοήσεως, δηλαδή αυτοσυνείδηση στη φιλοσοφία του Αριστοτέλη»*(6) όταν η λογικο-μαθηματική κατασκευή του Είναι και ο νοηματικός εγκλεισμός του υποκειμένου αρθρώνονται πολύ πριν την *«έξοδο από την ανωριμότητα»* όπως περιέγραφε ο

Καντ τον Διαφωτισμό; Άλλωστε, και αυτή η αυτοστοχαστικότητα, αποτελεί η ίδια δυνατότητα της ενσυνείδητης σκέψης ως επεξεργασίας και διαπραγμάτευσης των προϊόντων της και αναφαίνεται με την παρουσία του ανθρώπινου όντος ενώ δεν μπορεί να αλλοιωθεί ως οντολογική κατηγορία διαχωρισμένη από το ανθρώπινο ον.

Αυτό όμως που επισημαίνουν εμφατικά με τα λόγια αυτά οι συγγραφείς στο έργο τους, και προκύπτει ως ανθρώπινη δημιουργία εντός του κοινωνικο-ιστορικού, αποτελεί αφ' ενός η αυτονόμηση και η κυριαρχία του Λόγου και αφ' ετέρου η ενοποίηση των διαφορετικών περιοχών του Είναι σε μια ανάγνωση που ανάγει όλα τα διαφορετικά επίπεδα σε ένα πεδίο μαθηματικών αναλογιών. *«Το αίτημα του Βάκωνα για μια scientia universalis είναι, παρά την πολυμορφία των πεδίων της έρευνας, τόσο εχθρικό στο μη συνδέσιμο όσο και η Mathesis universalis του Λάιμπνιτς απέναντι στο άλμα»*(7). Μπορούμε ωστόσο να εντοπίσουμε και στον Πυθαγόρα ακόμα αυτή την προσπάθεια να μαθηματικοποιηθεί και να μετρηθεί με ακρίβεια κάθε διαφορετικός οντολογικός τόπος αλλά και στον Πλάτωνα αυτή τη λογικιστική μεταφυσική που εξωραΐζει την παράσταση ως φαινομενική και ως απλώς μίμηση. Μπορούμε όμως να συνάγουμε λογικά ή φυσικά μια αιτιακή ή αναγκαία σύνδεση μεταξύ των προγενέστερων και του νεώτερου πολιορκητικού ενδιαφέροντος για την έρευνα, τις ανακαλύψεις και τη πλήρη μαθηματικοποίηση των επιστημών; Υπάρχει κάποια ενιαία διαδρομή που ενώνει τις εποχές; Με ποιον τρόπο η πραγματική παντοδυναμία αυτών των όρων συνέβη πολύ αργότερα; Προοδευτικά; Ας το εξετάσουμε.

Η καθολίκευση αυτών των σημασιών από τον 14ο αιώνα σε αντίθεση με τη κλασσική εποχή οφείλεται στην εισβολή του απείρου στον *εδώ και τώρα* πεπερασμένο κόσμο. Η προοπτική μιας απεριόριστης προόδου της γνώσης και συνεπακόλουθα μιας απόλυτης προόδου της ισχύος, ακόμα και ως διαδικασία, συγκροτεί μιαν ιδεατότητα που υπερβαίνει όλα τα επί μέρους στηρίγματά της αλλά δεν μπορεί ποτέ να απαλλαγεί από τα ίδια αυτά στηρίγματα. Έτσι, η συμπλοκή ενός εγγενούς προοδευτισμού της γνώσης και της

ιστορίας με την ενοποίηση των πεδίων της έρευνας και τη μαθηματικοποίησή τους οδηγεί στο αίτημα της πρόσκτησης μιας απόλυτης αλήθειας που υπερίπταται και ορίζει όλες τις οντολογικές τροπικότητες. Έτσι η σύγχρονη φυσική καταργεί τον χρόνο κυκλώνοντάς τον, σε ένα σχήμα που προσιδιάζει με μια θεϊκή αιωνιότητα. Από την άλλη, η γραμμικότητα –ακόμα και ως διαλεκτική μηχανική ή αντιστρόφως ιστορικός υλισμός– της προοδεύουσας ιστορίας συναρτάται με μια συσσώρευση ορθολογικών κατακτήσεων που εξορίζουν από την ιστορία ολόκληρες περιόδους της ανθρώπινης δημιουργίας –εγελιανισμός– και προκρίνουν μια λογική παραγωγή του μέλλοντος, ταυτόχρονα με την παράλογη βλέψη για απεριόριστη εξάπλωση της ορθολογικής κυριαρχίας πάνω στη φύση που παραδίδει ηγεμονική θέση στο ιδεολόγημα της ανάπτυξης και στον ακατάσχετο οικονομισμό. Έχει όμως μεγαλύτερη αξία κάτω από τον φακό του προοδευτισμού ο Άμλετ από την Αντιγόνη; Ή μήπως μπορεί ο Οδυσσέας να παρασταθεί σε αυτή την χαλασμένη πυξίδα;

Η ταύτιση της προόδου με τον Διαφωτισμό είναι ιδιαιτέρως εύστοχη διακρίβωση, όμως η πρόσδεση του Ομηρικού έπους με τον Διαφωτισμό και ακολούθως τη λογική της προόδου φαντάζει ως και επικίνδυνη. Η υποβάθμιση του γεγονότος της ανάδυσης της έννοιας της προόδου στον ύστερο Μεσαίωνα οδηγεί σε ανακριβείς διατυπώσεις από τους συγγραφείς. Το ίδιο το εγχείρημα επίσης της συσχέτισης των δύο ετεροχρονικών στιγμών, ως φάσεις διαδοχής υπό την ενότητα του Διαφωτισμού, αναδεικνύει μια υφέρπουσα ιστορική προοδοφορία στη σκέψη των συγγραφέων. Η αγνόηση της ιστορικής ιδιαιτερότητας, εντός της οποίας φύεται και παντοκαθεδρεύει ο προοδευτισμός, φέρει την παρανόηση της παραπάνω αλύσωσης όπου ο Οδυσσέας εξομοιώνεται με τη προοδολατρεία του Καρτεσιανού υποδείγματος διαφέντευσης της φύσης και ο Διαφωτισμός ως εργαλειοποιημένος ορθολογισμός γίνεται κατ’ ουσίαν ολοκληρωτικός(8). Επομένως, οι αποχρώσεις του θεωρητικού καμβά των νεομαρξιστών φιλοσόφων συνωθούνται προς ένα γράφημα που αναμειγνύει πρωτίστως αντιφατικούς ιστορικούς τόπους και δευτερευόντως αντιμαχόμενες σημασιακές αιχμές, κατασκευάζοντας ένα κράμα που επικυριαρχείται από τη

διαλυτική απολυτότητα του Λόγου. Καταφεύγοντας στην άποψη πως *«οι ίδιες του οι ιδέες για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν έχουν διαφορετική τύχη από τα παλαιά universalia»*(9), εκδηλώνουν την αντινομία μιας σκέψης που προσπαθεί να απελευθερώσει τον Διαφωτισμό από τα βαρίδια της κυριαρχίας αλλά παραγνωρίζει τις υπαρκτές επινοήσεις και αναδημιουργίες της ελευθερίας και της αυτονομίας που επισυμβαίνουν στο διάβα του.

Η κριτική στη Λογοκρατία της κληρονομημένης σκέψης είναι καταστατική για έναν διαυγή φιλοσοφικό και πολιτικό στοχασμό, ο οποίος στοχεύει όμως παράλληλα στην αποφυγή μιας ολικής υπαγωγής ολόκληρης της ιστορίας της φιλοσοφίας σε αυτό το λογοκρατικό τοπίο, απαλείφοντας πλήθος γόνιμων ιστορικών σπερμάτων. Μπορεί η Λογοκρατική θεωρία των ιδεών του Πλάτωνα που στη Πολιτεία του εξοστρακίζει τις τέχνες καθώς πρέπει πρώτα να αποδείξουν τη χρησιμότητα τους όπως έχουν καταγράψει και οι Αντόρνο και Χορκχάιμερ(10), να συμπαρασύρει μαζί της τον Προμηθέα του Αισχύλου που διερωτάται βαθέως για τη σχέση ανάμεσα στο δίκαιο και την εξουσιαστική αυθεντία και με τον σεισμικό του λόγο προκαλεί ρωγμές στους θεσμούς μέσα από τις οποίες μπορεί κανείς να δει την αβυσσαλέα πηγή της ζωής;

Η σύλληψη μιας προσανατολισμένης και προοδεύουσας κίνησης της σκέψης και της ιστορίας επιχειρεί να αντικαταστήσει την παλιά θεολογική τροχιά προς την Επαγγελία. Μεταφέρει την παράλογη υπόσχεση για αθανασία στο *επέκεινα*, σε μια ορθολογική δέσμευση για ένα άφθαρτο και αιώνιο *ενθάδε*. Προγράφει τα παρόντα και τα μελλούμενα μέσω λογικών ή φυσικών αδήριτων αξιωμάτων και διακονεί πως γνωρίζει όλες τις στιγμές του ιστορικού ρου –ή μπορεί να εξάγει όλους τους δυνατούς τρόπους έκφρασής του μέσα από εξισώσεις που συνδυάζουν αμετάβλητα στοιχεία– και τη προδιαγεγραμμένη απόληξή τους. Ο Λόγος δεν αποτελεί παρά μόνο μια πτυχή της σκέψης. Η αναγωγή του σε πρωταρχική και ορίζουσα ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης τον μετατρέπει σε θεό και αυθεντία και τη στιγμή που αμέτρητες κοινωνίες στο παρελθόν απέδιδαν την πηγή των θεσμών τους στον θεό, οι νεότερες και σύγχρονες κατ’ αντιστοιχία την απονέμουν στην εξωκοινωνική

πηγή του Λόγου. Η οικονομία, ως κεντρική σημασία του καπιταλισμού, θεμελιώθηκε και απέκτησε μια δεσπόζουσα θέση ανάμεσα στις υπόλοιπες κοινωνικές δραστηριότητες ως ενσάρκωση του Λόγου που είχε ήδη αυτονομηθεί, καθορίσει και ολοποιήσει όλες τις ανθρώπινες λειτουργίες σε ένα μέγεθος. Ο ισχυρισμός περί της ορθολογικότητας του καπιταλιστικού συστήματος δεν είναι παρά μια ταυτολογία που αποκρύπτει πως οι ίδιες οι ανθρώπινες αξίες και δραστηριότητες που υποτίθεται πως άγονται από τον Λόγο είναι λογικά αυθαίρετες φαντασιακές σημασίες. Από εκεί εκπορεύονται οι κοινωνικές παραστάσεις και βλέψεις με συνέπεια η μόνη ορθολογικότητα του συστήματος να είναι η ορθολογικότητα αυτού του ίδιου λογικά αυθαίρετου συστήματος! Η πρόοδος ταυτίστηκε με τη βαθμιαία αποκάλυψη του ορθού Λόγου, η ιστορία έγινε αποκάλυψη και ο Λόγος, θεός, με αποτέλεσμα κάθε ιστορική περίοδος να παρουσιάζεται ως ορθολογική αναβάθμιση και κάθε παράλογος στόχος να αποποινικοποείται ως ανώτερο στάδιο του Λόγου. Η ηγεμονία του Λόγου όμως, αντί να τον αποκαλύπτει διαρκώς, γεννά τον δίδυμό του. Τον ανορθολογισμό. Αν οι στοχεύσεις της οικονομίας αποτελούν προϊόν ορθολογικού σχεδιασμού, γιατί η παραδοχή πως η επίτευξη τους είναι ικανή να εκπληρώσει τον πόθο της ανθρώπινης ευτυχίας φαντάζει όλο και περισσότερο παράλογη; Σχετικά με αυτό, οι Αντόρνο και Χορκχάιμερ προβαίνουν σε μια οξυδερκή παρατήρηση αποφαινόμενοι πως *«ο διαφωτισμός εμπλέκεται σε κάθε βήμα του βαθύτερα στον μύθο»*(11), έτσι το υπερβατολογικό υποκείμενο του Καντ για το οποίο δεν υπάρχει Είναι που να μην είναι προσπελάσιμο από την επιστήμη αλλά και η εγελιανή πλήρης έλλογη μεσολάβηση του επιμέρους και του γενικού αυτοπαγιδεύονται.

Η σύζευξη ορθολογικής κυριαρχίας και απεριόριστης προόδου κατέστη η μήτρα της νομιμοποίησης πολλαπλών παρανοϊκών γόνων. Η αποικιοκρατική επέκταση, –ο Μαρξ ισχυριζόταν πως οι Ινδοί δεν θα έπρεπε να διαμαρτύρονται για τις αγγλικές αποικίες διότι θα τους φέρει την απαραίτητη πρόοδο!–, η βιομηχανοποίηση της παραγωγής και η διαρκής ανάπτυξη των δυνάμεών της που τεμάχισε τη χρονικότητα των εργαζομένων και την επαναπροσδιόρισε μέσω της άσκησης πειθαρχικής εξουσίας, η

δημιουργία ολοκληρωτικών καθεστώτων και στρατοπέδων συγκέντρωσης διεσπαρμένων σε όλο τον πολιτικό χάρτη, η συνεχής διάλυση του πλανητικού οικοσυστήματος και η συντριβή ολόκληρων κοινωνιών που βαφτίστηκαν ως «καθυστερημένες», η διάβρωση του ανθρώπινου ψυχισμού και των κοινωνικών σχέσεων μέσω της ολοκληρωτικής επικράτησης του οικονομισμού σε κάθε έκφανση της ζωής είναι μόνο κάποια από τα παράγωγα της συμβίωσης των άνωθεν σημασιών. Είναι όμως ποτέ δυνατόν να αναμετρηθούν όλα τα παραπάνω με την κατάρρευση της θεοκρατικής εξουσίας, τη διαρκή ανίχνευση της ελευθερίας, τις δημοκρατικές επαναστάσεις και τους εργατικούς αγώνες, τα χειραφετητικά κινήματα των νέων, των γυναικών, της οικολογίας, της διατροφής, των πολιτικών δικαιωμάτων και των κοινών και να βγουν ισόπαλα; Σε αυτή τη σύγχυση οι Αντόρνο και Χορκχάιμερ, παραβλέποντας την ιστορικότητα της έννοιας της προόδου, προσεγγίζουν το ναι με την αιτιολόγηση του διαφωτιστικού ολοκληρωτικού Λόγου. Ο Διαφωτισμός ζωογόνησε όλα τα παραπάνω και χρειάζεται μια νέα νηφάλια ματιά για να ξεδιαλύνει, να αποτινάξει και να αξιοποιήσει τα διαφορετικά δημιουργήματά του.

Κατά τη βεμπεριανή κοινωνία της απομάγευσης, των ειδικών χωρίς πνεύμα και των ηδονοθήρων χωρίς καρδιά(12), οι συγγραφείς ανατυπώνουν τον ομηρικό Οδυσσέα σε μια εκδοχή που προσομοιάζει με έναν πλήρως εργαλειακό λόγο όπου εκπίπτει στην ανορθολογικότητα απασφαλίζοντας όλη την εξουσιαστικότητά του, και με *«το τυπικό σχήμα της πανουργίας: το αποχωρισμένο, εργαλειακό πνεύμα, καθώς παραιτείται και προσκολλάται στη φύση, της δίνει όσα της ανήκουν και έτσι ακριβώς την εξαπατά»*(13).

Έχοντας διέλθει του δυστοπικού λαβυρίνθου του ολοκαυτώματος, των στρατοπέδων εξόντωσης και της μαζικής κουλτούρας, οι συγγραφείς θεματοποίησαν την κριτική τους στις απαρχές του διαφωτιστικού Λόγου ως αρχέτυπου της κτηνώδους εργαλειοποίησης στην οποία αυτός περιήλθε. *«Πολύ πριν φανεί η Γκεστάπο, η ανθρώπινη σκέψη είχε υποβιβαστεί σε ετυμηγορίες και σε σλόγκαν. Ο καθένας ήταν ταξινομημένος: εβραίος, ξένος ή δικός*

μας»(14) και σε αυτή τη κατηγορία σης σκέψης συγκαταλέγεται βιαστικά και τυποποιημένα ο θαλασσοπόρος ήρωας. *«Ο Οδυσσέας ζει σύμφωνα με την πρώτη αρχή που κάποτε συνέστησε την αστική κοινωνία. Είχε κανείς την επιλογή: να εξαπατήσει ή να καταστραφεί»*(15). Οι εν λόγω καταγραφές ανασυγκρότησης του Διαφωτισμού σε μια ενιαία δέσμη ενός κυρίαρχου Λόγου παραπέμπουν πασιφανώς σε μια απόπειρα διαύγασης της νεώτερης και σύγχρονης αστικής παιδείας και λίγο έχουν να κάνουν με τον Οδυσσέα. Αποπειρώνται να καταδείξουν την αδυνατότητα του αυτονομημένου Λόγου να απομυθοποιήσει ολικά το κοινωνικο-ιστορικό συγκείμενο καθώς και τη διαρκή συμπλοκή του με τον μύθο τον οποίο τον αφομοιώνει, τον συντρίβει και τον επαναφέρει μεταμορφωμένο. Έτσι, η φύση και ο άνθρωπος εκπραγματίστηκαν απεκδυόμενοι κάθε ιδιαίτερη σημασία και μεταγραφόμενοι σε εμπορεύματα απέκτησαν μεταφυσική υπόσταση και ιεροποιήθηκαν.

Ο εργαλειοποιημένος Λόγος συνέτριψε την ατομικότητα σχεδιάζοντας ένα φάντασμα αυτής, απογύμνωσε συλλογικούς νοηματικούς ορίζοντες και κοινούς δεσμούς και ο εαυτός που χαρίστηκε για να είναι μοναδικός έγινε *«με ακόμη μεγαλύτερη βεβαιότητα όμοιος»*(16). Η μαζική κουλτούρα όπως αρθρώθηκε από τα δίχτυα της πολιτιστικής βιομηχανίας μπήκε εξ' αρχής στο στόχαστρο των συγγραφέων. Η εσωτερική ενότητα των μέσων αντανάκλασθηκε στη μηχανική αναπαραγωγικότητα και τυποποίηση των περιεχομένων τους και ως καινοφανής πόλος παιδείας απευθύνθηκε σε έναν ήδη δημιουργημένο παθητικό καταναλωτή. *«Ο πολιτισμός σήμερα σφραγίζει τα πάντα ομοιόμορφα»*(17). Η ενότητα της παραγωγής απαίτησε την ολική εσωτερίκευση των προϊόντων της από ένα μαζικό κοινό. *«Η εξουσία της βιομηχανικής κοινωνίας έχει καταλάβει τους ανθρώπους μια για πάντα»*(18). Αφήνοντας προς στιγμή τις κριτικές αναγνώσεις για την τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή τον κινηματογράφο, ας σταθούμε σε μια μικρότερη αλλά αποσαφηνιστική σημείωση. Σχολιάζοντας τη λειτουργία των ζωδίων και του ωροσκοπίου ως μορφή των μαζικών μέσων, ο Αντόρνο, ανέδειξε τη διαπλοκή του ορθολογισμού και του ανορθολογισμού στη διαδικασία συγκρότησης και εκφοράς

τους, αλλά και την εφαρμογή τους προς τη χειραγώγηση των υποκειμένων(19). Ακόμα, μια συμπύκνωση όλων των παραπάνω διάγει ο Χορκχάιμερ στο έργο του *Τέχνη και Μαζική κουλτούρα* υποστηρίζοντας πως *«οι πνευματικές λειτουργίες του εξασθενημένου ατόμου της εποχής μας έχουν αναχθεί σε δηλωτικές προτάσεις. Η κίνηση της σκέψης περιορίζεται σε σλόγκαν, διαγνώσεις και προγνώσεις»*(20) ενώ επισημαίνει αλλού πως *«ο Λόγος έχει καταντήσει συνώνυμος της καπατσοσύνης, της εξυπνάδας και της ετοιμότητας για δράση»*(21). Παράλληλα, πολύ διεισδυτικά ο Σ. Ροζάνης, διαλεγόμενος με τους Αντόρνο και Χορκχάιμερ, επισφραγίζει την κριτική για τη μαζική χειραγώγηση δηλώνοντας πως *«σήμερα περισσότερο από ποτέ το άτομο έχει μετατραπεί σε μαζοάτομο, σε παθητικό καταναλωτή ιδεών και προϊόντων, αφού η συνείδησή του έχει διαστραφεί σε επιδίωξη μιας αποκλειστικά ατομικιστικής απόλαυσης και ευδαιμονίας μέσα στην οποία ο άλλος άνθρωπος είναι ένα αδιάφορο αντικείμενο ή ένα αντικείμενο προς εκμετάλλευση»*(22).

Πράγματι, η απότομη στροφή του δυτικού κόσμου στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα εφάπτεται με ένα πλήθος σημείων της ανάλυσης των συγγραφέων. Το άτομο εγκαινίασε την υπερνεωτερική εποχή μέσα από μια διαδρομή που ξεκίνησε από τη χειραφετητική αμφισβήτηση των κατεστημένων σημασιών και διολίσθησε ακαριαία σε μια ιδιωτική σφαίρα. Ένα άτομο εμπορευματοποιημένο, σαν τραπουλόχαρτο σε ένα παιχνίδι παγκοσμίων αγοραπωλησιών και εξατομικευμένο, εν απουσία όμως ατόμου. Ο γενικευμένος κομφορμισμός επιβλήθηκε μέσα από τις νέες μορφές εξωτερικής αποκοινωνικοποίησης, μεταλλάσσοντας τους φθίνοντες και κρισιακούς παραδοσιακούς πομπούς κοινωνικού συνταυτισμού. Μια απεικόνιση που θυμίζει πολύ τον Οργουελικό ήρωα του *1984*(23) Ουίνστον Σμιθ, που κλαίει γιατί αγάπησε τον Μεγάλο Αδερφό αφομοιώνοντάς τον, αλλά συμπλέκεται και με τη Χαξλεϊκή οπτική όπου κανείς χάνει τη δυνατότητα να σκέφτεται και να διαβάζει, παθητικοποιείται μέσω της υπερσυσσώρευσης πληροφοριών και ελέγχεται μέσα από τον πλούτο των υλικών απολαύσεων (24). Παρήγαγε ένα πορτραίτο εφήμερων ρόλων σαν σημεία επισήμανσης, υπό τη μορφή lifestyle, διαστρέφοντας το άτομο σε ένα μωσαϊκό

όπου συγκολλείται από πολλαπλές αντινομικές ψηφίδες που χάνουν την κοινωνικο-ιστορική τους έρεση με το πεδίο δημιουργίας τους και τη βαθιά σύνδεση που είχαν με τις εκάστοτε ιστορικές τους μήτρες. Ο νέος άνθρωπος κολλάζ, απονεκρώνει την ισχύ των παραδεδομένων φαντασιακών σχημάτων χωρίς να μπορεί ή να επιθυμεί να τα αντικαταστήσει με άλλα. Η ξέφρενη φυγή του από την πραγματικότητα και η εθελούσια τύφλωσή του απέναντι στα οριακά σημεία αφετηρίας και απόληξής του, συνεπάγονται την απουσία μιας βαθιάς και ενεργούς ιστορικότητας της ύπαρξής του και εκφράζονται μέσα από την απρόσκοπτη ροπή του για περισσότερη κατανάλωση και ιδιωτική απόλαυση όπως και για μια εφ' άπαξ καταλήστευση όλων των θεσμών εντός ενός διαρκούς και ατελεύτητου παρόντος.

Η πρόοδος τραυμάτισε θανάσιμα τη νεώτερη και τη σύγχρονη εποχή και συνακολούθως τους ανθρωπολογικούς τύπους που μορφοποιήθηκαν εντός της. Κατακρήμνισε τη σχέση του ανθρώπου με τον χρόνο και τη φύση, θεοποίησε την ορθολογική κυριαρχία και ουδετεροποίησε την τεχνική. Σκηνοθέτησε την εξάρνηση του πεπερασμένου χαρακτήρα του ανθρώπινου βίου και του φυσικού κόσμου καθώς και της ιδιαίτερης χρονικότητας κάθε μορφής που αναδύεται εντός τους, ενώ θρυμμάτισε τη δυνατότητα οριοθέτησης των ανθρώπινων πράξεων δια της φαντασίωσης της κατάργησης της θνητότητας. Εξαλείφοντας τις παραδοσιακές σχέσεις ετερονομίας, εγκαθίδρυσε μια νέα ετερόνομη μεμβράνη όπου στο όνομα της ισοπεδωτικής της επέλασης καταδίκασε κάθε *σύνορο* ως οπισθοδρομικό συντηρητισμό που εναντιώνεται στην αποκάλυψη του Λόγου που καθοδηγεί την ιστορία. Το φάντασμα της αθανασίας και της αιωνιότητας εμφιλοχώρησε στα ιστορικά συμφραζόμενα, με τον άνθρωπο να προκαλεί πολλαπλές *ύβρεις*, απεκδυόμενος την ιστορική του ευθύνη να επαναδιαπραγματευθεί, να αμφισβητήσει και να δημιουργήσει ως στοχαστικό και δημοκρατικό άτομο. Η αναζήτηση μιας υπεριστορικής πηγής εγγύησης του νοήματος δεν κατέχει όμως ουσιοκρατική θέση για την ανθρώπινη ύπαρξη. Ας θυμηθούμε τον Μέγα Ιεροεξεταστή του Ντοστογιέφσκι που κατηγορεί τον Χριστό πως αρνείται να απελευθερώσει τους ανθρώπους καθώς δεν αναλαμβάνει τον ρόλο του κυρίου των

σημασιών. *«Αν αποδεχόσουν τους άρτους, θα απαντούσες στη συμπαντική και προαιώνια ανθρώπινη λαχτάρα, δηλαδή, ποιον θα προσκυνήσω;»*(25). Η ορθότητα του ερωτήματος διαστρεβλώνεται από την απάντηση του Ντοστογιέφσκι ο οποίος απαιτεί για τη θεμελίωση των σημασιών και των ορίων ένα έξωθεν δεδικαιωμένο νόημα. Είναι το δημοκρατικό ήθος του αυτοπεριορισμού, που δεν επιζητά προς επίρρωση των σημασιών που δημιουργεί μια εξωκοινωνική πηγή αλλά αναμοχλεύει διαρκώς την ισχύ των κατεστημένων αληθειών επερωτώντας, αμφισβητώντας και επανακαθορίζοντας συνεχώς, με φρόνηση και επίγνωση της θνητότητάς του, τους θεσμούς και τους νόμους του. Αυτή είναι η απάντηση στο ερώτημα!

Το δημοκρατικό ήθος του αυτοπεριορισμού δεν μπορεί παρά να σημαίνει μια νέα ριζική ιστορική δημιουργία αποκήρυξης του προοδευτισμού και του παράλογου πόθου της αιωνιότητας. Ανιχνεύει τον δημόσιο χώρο και την ελεύθερη συλλογική αυτοκυβέρνηση παραιτούμενο από την αξίωση της απεριόριστης κυριαρχίας και καταστροφής της φύσης. Αναγνωρίζει τη θνητότητα των ίδιων των θεσμών που επινοεί και αυτοστοχάζεται ελεύθερα επάνω σε αυτούς, αποτρέποντας την αυτονόμηση οποιουδήποτε επιμέρους πεδίου. Εδώ βρίσκεται και ο πυρήνας της λανθασμένης απόφανσης της Διαλεκτικής του Διαφωτισμού που εικονίζει τον Οδυσσέα ως την αρχέγονη φιγούρα του καπιταλιστή και καταλήγει να τον βαπτίζει ως και homo economicus(26), όπως είχε κρίσιμα τονίσει στο παρελθόν και ο Καστοριάδης. Ο Οδυσσέας, όταν συναντά τη σκιά του νεκρού Αχιλλέα στον Άδη την ακούει να του λέει: *«Γενναίε Οδυσσέα, μην προσπαθείς να με παρηγορήσεις για τον θάνατό μου. θα προτιμούσα στη γη να ζούσα ακόμα και ας δούλευα για κάποιον ξένο άκληρο, που να μην έχει μεγάλη περιουσία, παρά να είμαι βασιλιάς σε αυτόν τον κάτω κόσμο των νεκρών»*(27). Έχοντας αφήσει πίσω όλους τους σταθμούς σε συνεχή διάλογο με τα πάθη και τις ορμές του, αποκτά στον Άδη την έσχατη γνώση για κάθε άνθρωπο, δηλαδή ότι η μετά θάνατον ζωή δεν υπάρχει ή ότι η ζωή είναι απείρως καλύτερη απ’ τον θάνατο και συνεχίζει το ταξίδι του απαντώντας αρνητικά στην τελευταία του στάση και την πρόταση της Καλυψώς να του προσφέρει την

αθανασία επιλέγοντας να βιώσει εν επιγνώσει της θνητότητάς του τη μεστή μοναδικότητα της φθαρτής του ύπαρξης. Παροιμιώδης ως προς αυτό είναι και η ιστορική παράφραση του Καστοριάδη στο ποίημα του Α. Εμπειρίκου *Εις την οδό Φιλελλήνων*(28)*: «να γίνη πανανθρώπινη, η δόξα των Ελλήνων, που πρώτοι, θαρρώ, αυτοί, στον κόσμο εδώ κάτω, έκαμαν οίστρο της ζωής τη γνώση* –και όχι το *φόβο– του θανάτου»*(29)*.*

Διατυπώνοντας εδώ την ακροτελεύτια βολή της κριτικής μας, ας σταχυολογήσουμε το έρμα της αμφισβήτησής μας. Το θεωρητικό σύστημα του Χέγκελ, ενός Λόγου που απεργάζεται τα κίνητρα της ιστορίας και αποκαλύπτεται προοδευτικά, οδηγεί αναπόδραστα στη δυνατότητα της εδώ και τώρα παραγωγής όλων των δυνατών τύπων κοινωνικής συγκρότησης, δηλαδή στη λογική παραγωγή του μέλλοντος, ως το περιβόητο «τέλος της ιστορίας», θυμίζοντας τον μονόδρομο της ρήσης του Κικέρωνα. Ο Φράνσις Φουκουγιάμα ως όψιμος μαθητής του Χέγκελ ανέλαβε αυτοβούλως το έργο να φέρει εις πέρας την εμπειρική και διαδικαστική δουλειά που ήταν αναγκαία μετά από αυτό το καθορισμένο ιστορικό τέλος. Τροφοδοτούμενη έτσι η Μάργκαρετ Θάτσερ με τα απαραίτητα φιλοσοφικά εργαλεία, έδωσε από καθέδρας την τελική και περίφημη σφραγίδα της μη εναλλακτικής (There Is No Alternative) συμπυκνώνοντας σε μια φράση το σύνθημα για τον τεμαχισμό της δημοκρατίας, την ηγεμονία του οικονομικού Λόγου, την εξολόθρευση του πλανητικού οικοσυστήματος και τη διαστροφή του ανθρώπινου ψυχισμού. Όποιος επιθυμεί να διερευνήσει την εναλλακτική σήμερα, εκείνη του κλείνει το μάτι. Οι προ(σ)κλήσεις του 21ου αιώνα *«ανοίγουν διψασμένα στόματα να πιουν τη λέξη που θα ανθίσει»*(30) κάτω από την πύλη του δημοκρατικού και οικολογικού ήθους του αυτοπεριορισμού που αδρογραφεί καθημερινά το αυτόνομο άτομο του καιρού μας.

ΠΗΓΕΣ:

(1) Μαξ Χορκχάιμερ – Τέοντορ Β. Αντόρνο, Η διαλεκτική του Διαφωτισμού, Νήσος, Αθήνα 1996, σελ 90
(2) ο.π, σελ 61
(3) ο.π, σελ 61

(4) ο.π, σελ 42
(5) ο.π, σελ 60
(6) ο.π, σελ 62
(7) ο.π, σελ 35
(8) ο.π, σελ 34
(9) ο.π, σελ 34
(10) ο.π, σελ 51
(11) ο.π, σελ 41
(12) βλ. Η Προτεσταντική Ηθική και το *Πνεύμα* του Καπιταλισμού, Gutenberg, Αθήνα, 2000
(13) Μαξ Χορκχάιμερ – Τέοντορ Β. Αντόρνο, Η διαλεκτική του Διαφωτισμού, Νήσος, Αθήνα 1996, σελ 110
(14) Μαξ Χορκχάιμερ, Τέχνη και μαζική Κουλτούρα, Ύψιλον, σελ 64
(15) Μαξ Χορκχάιμερ – Τέοντορ Β. Αντόρνο, Η διαλεκτική του Διαφωτισμού, Νήσος, Αθήνα 1996, σελ 116
(16) ο.π, σελ 43
(17) ο.π, σελ 201
(18) ο.π, σελ 212
(19) βλ. Τέοντορ Β. Αντόρνο, Τα άστρα κάτω στη Γη: Κοινωνιοψυχολογική μελέτη της λαϊκής αστρολογίας, Πρίσμα, Αθήνα 1992
(20) Μαξ Χορκχάιμερ, Τέχνη και μαζική Κουλτούρα, Ύψιλον, σελ 64
(21) Μαξ Χορκχάιμερ, Το τέλος του Λόγου, Έρασμος, σελ 53
(22) Στέφανος Ροζάνης, Ο αδιανόητος θάνατος, Ερατώ, Αθήνα 2002, σελ 134
(23) βλ. Τζωρτζ Όργουελ, 1984: Ο Μεγάλος Αδερφός, Κακτος
(24) βλ. Άλντους Χάξλεϊ, Θαυμαστός Καινούργιος Κόσμος, Κάκτος
(25) Φίοντορ Ντοστογιέφσκι, Αδελφοί Καραμαζόφ, Γκοβοστή, σελ 154
(26) Μαξ Χορκχάιμερ – Τέοντορ Β. Αντόρνο, Η διαλεκτική του Διαφωτισμού, Νήσος, Αθήνα 1996, σελ 115
(27) Ομήρου Οδύσσεια, Λ 488-491
(28) βλ. Ανδρέας Εμπειρίκος, Οκτάνα, Ίκαρος
(29) Κορνήλιος Καστοριάδης, Η αρχαία ελληνική δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα, Ύψιλον, σελ 23

(30) Ανδρέας Εμπειρίκος, Ενδοχώρα, Άγρα, σελ 13

Οι Ρίζες της Αλληλεγγύης

Χάρης Ναξάκης*

Η ζωή αξίζει μονάχα αν τη μοιράζεσαι
Κ. Νικηφοράκης

Το σύνολο σχεδόν της νεωτερικής σκέψης, ηθελημένα ή αθέλητα, ανεξάρτητα από αν το ομολογεί ή όχι, είναι είτε χομπσιανή ή ρουσσωική, δηλαδή φιλελεύθερη ή αριστερή. Στην ρουσσωική παράδοση εντάσσεται και ο αναρχισμός. Τα ρεύματα αυτά της νεωτερικής πολιτικής σκέψης συγκρούονται γύρω από το θεμελιώδες ερώτημα τι είναι η ανθρώπινη φύση.

Ο πυρήνας της χομπσιανής (φιλελεύθερης) ανθρωπολογίας είναι η κουλτούρα του εγωισμού, η ιδιοτελής ανθρώπινη φύση. Σύμφωνα με τον Χομπς ο άνθρωπος από την φύση του δεν είναι ικανός να πράττει το καλό και γι' αυτό πρέπει να τιθασευτεί η φυσική του ιδιοτέλεια από μια εξωτερική δύναμη (τύραννο, πεφωτισμένο ηγέτη, πολιτικές ελίτ). Ο Α.Σμίθ, εκ των ιδρυτών της πολιτικής οικονομίας , εκσυγχρόνισε την φιλελεύθερη αντίληψη προτείνοντας αντί να δαμαστούν τα εγωιστικά ανθρώπινα πάθη να αυτορυθμιστούν μέσω της αγοράς. Για τον Σμιθ ο αλτρουισμός, η αλληλεγγύη, η καλοσύνη, αναδύονται όταν τα άτομα μέσω της παραγωγικής διαδικασίας επιδιώκουν την προσωπική τους ευμάρεια, το προσωπικό τους συμφέρον, το κέρδος. Οι άνθρωποι είναι τίμιοι μόνο όταν η τιμιότητα τους φέρνει κέρδος, ενδιαφέρονται για το κοινό καλό όταν στηρίζονται στην ιδιοτέλεια και τον εγωισμό. Η ευημερία, το κοινό καλό, προκύπτει από την ιδιοτέλεια και όχι από την καλοσύνη. Καταλήγουμε έτσι στο αβίαστο συμπέρασμα ότι βοηθάμε τον άλλο όχι από την καλοσύνη μας, αλλά γιατί περιμένουμε να μας

ανταποδώσει την βοήθεια του (D. Hume), δηλαδή ο αλτρουισμός είναι μία υποκρισία για να υπηρετηθεί η ιδιοτέλεια. Η αλληλεγγύη για τους φιλελεύθερους είναι στην καλύτερη περίπτωση ένας ιδιοτελής αλτρουισμός. Η πιο καθαρή έκφραση αυτής της αντίληψης είναι η φιλανθρωπία των πλουσίων. Αν όμως ο άνθρωπος είναι αποκλειστικά ιδιοτελές ον τότε γιατί να προσφέρει αφιλοκερδώς αίμα σε ένα νοσοκομείο, να κάνει μια ανώνυμη δωρεά σε ένα ίδρυμα, να δώσει φιλοδώρημα σε ένα σερβιτόρο ενός εστιατορίου που δεν θα το επισκεφτεί ξανά, να βοηθήσει μία άγνωστη ηλικιωμένη να περάσει από μια διάβαση, να προσφέρει ρούχα και τρόφιμα σε ένα πρόσφυγα;

Ως αντίπαλο δέος στον φιλελευθερισμό, στην οντολογία της απληστίας, ο Ρουσώ και κατ ‘ επέκταση ο Μαρξ θα θεμελιώσουν την αισιόδοξη ανθρωπολογία, διατυπώνοντας την άποψη ότι ο άνθρωπος είναι φύσει καλό ον ή μια άγραφη πλάκα πού την διαμορφώνει η κοινωνία, ο πολιτισμός. Σύμφωνα μ’ αυτή την αισιόδοξη ανθρωπολογία το κακό είναι πολιτισμικό δημιούργημα, εξωτερικό γνώρισμα της ανθρώπινης ταυτότητας, και άρα θα αρθεί σε μια άλλη κοινωνία στην οποία θα έχουν εκλείψει οι αιτίες που το δημιούργησαν. Για να στοιχειοθετηθεί μάλιστα η καλοκάγαθη ανθρώπινη φύση ο Ρουσώ και ο Μαρξ εφεύραν ένα προϊστορικό στάδιο της ανθρωπότητας που «οι άνθρωποι ήταν ελεύθεροι ενώ σήμερα είναι παντού αλυσοδεμένοι», όπως λέει ο Ρουσώ, το στάδιο του πρωτόγονου κομμουνισμού (Μαρξ). Τα ερωτήματα είναι βέβαια εύλογα γι’ αυτή τη μονοφυσιτική ανθρωπολογία. Αν ο άνθρωπος είναι φύσει καλός και ζούσε σε ένα επίγειο παράδεισο τότε πώς θα εξηγηθεί η εμφάνιση της ιδιοτέλειας, της ιδιοκτησίας, των εξουσιαστικών μηχανισμών, του κράτους, κλπ; Με παρθενογένεση; Μέχρι πριν 12.000 χρόνια ολόκληρη η ανθρωπότητα ζούσε σε κυνηγετικές – συλλεκτικές ομάδες, σε τροφοσυλλεκτικές κοινωνίες. Οι ανθρωπολόγοι τις ονόμασαν κοινωνίες του μοιράσματος, διότι ένα από τα βασικά τους χαρακτηριστικά, άξιο θαυμασμού για τα εξισωτικά του στοιχεία είναι το μοίρασμα της τροφής, ιδιαίτερα το μοίρασμα των μεγάλων θηραμάτων και η ισοδιανομή τους στα μέλη της ομάδας. Η εξιδανίκευση όμως των τροφοσυλλεκτικών ομάδων ως

ευγενών άγριων όχι μόνο δεν τεκμηριώνεται από τις ανθρωπολογικές μελέτες αλλά αντιθέτως αυτές δείχνουν ότι πάντα υπάρχουν αποστάτες από το συλλογικό πνεύμα, την εξισωτική ηθική, από την γενική αρχή του μοιράσματος του πλεονάσματος. Έχοντας αυτή την επίγνωση οι τροφοσυλλεκτικές κοινωνίες επινόησαν συμβολικούς και πρακτικούς μηχανισμούς και κανόνες που αποθάρρυναν τη βούληση για δύναμη και κυριαρχία, την ιδιοτελή συμπεριφορά ατόμων και ομάδων και επιβράβευαν τον αλτρουισμό και την εξισωτική ηθική.

Η ανθρώπινη ταυτότητα δεν είναι αυτοδημιούργητη, δεν προέκυψε από μια ρήξη με τη φύση αλλά από μια ανάδυση από αυτήν, δεν περιορίζεται στην ζωικότητα αλλά δεν υπάρχει χωρίς αυτήν, είναι μια ενότητα έμφυτων και επίκτητων χαρακτηριστικών. Η ιδιοτέλεια από τις πρωτοκοινωνίες μέχρι σήμερα, προέκυψε ως αποτέλεσμα του ανταγωνισμού για την πρόσβαση στους φυσικούς πόρους (π.χ. φονικές επιδρομές μεταξύ φυλών) και κυρίως από το ότι κάθε άνθρωπος βιώνει τον εαυτό του ως πρώτο πρόσωπο, ως υποκείμενο, έχει δηλαδή ένα μοναδικό αποτύπωμα συνείδησης. Η αλληλεγγύη αναδύθηκε στις πρωτοκοινωνίες και αναβλύζει μέχρι σήμερα από την ανάγκη της συνεργασίας για πιο αποτελεσματική πρόσβαση στους φυσικούς και κοινωνικούς πόρους (π.χ. δίκτυα συνεργασίας των ανδρών-κυνηγών, δίκτυα συνεργασίας των γυναικών στη συλλογή καρπών και την ανατροφή των παιδιών, κλπ) γεγονός που οδήγησε στην εγκατάσταση του άλλου μέσα στο μοναδικό αποτύπωμα συνείδησης του καθενός. Έτσι το μοναδικό αποτύπωμα συνείδησης μπορεί να οδηγηθεί στην ιδιοτέλεια, στον εγωισμό, όταν κυριαρχεί το εγώ, αλλά και στον αλτρουισμό, εφόσον είμαστε ικανοί να αφιερώσουμε το πρόσωπό μας σε ένα εσύ.

Για το πού θα κατευθυνθεί εξαρτάται από τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά του κοινωνικού περιβάλλοντος. Μπορούμε να διάγουμε μια αξιοβίωτη ζωή αν ενισχύσουμε ένα βίο συνεργατικό και αποδυναμώσουμε, χωρίς ποτέ να καταργήσουμε ένα βίο κτητικό. Το πιθανότερο είναι ότι η ιδιοτέλεια πρώτη εμφανίστηκε ως χαρακτηριστικό του είδους και είναι αρκετά

ισχυρή και γι’ αυτό ριζική επανάσταση είναι η ενίσχυση της λειψά αναπτυγμένης συνιστώσας της ανθρώπινης κατάστασης, του αλτρουισμού.

*καθηγητής οικονομικών στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας
charisnax@yahoo.gr

Το Αδιέξοδο και η Υπέρβασή του

Φιλήμονας Πατσάκης

Ήταν πράγματι μια από τις μεγαλύτερες απεργίες αυτή της 4ης Φεβρουαρίου. Και ως τέτοια έθεσε καθοριστικά ερωτήματα και ανέδειξε μια κρίση όχι μόνο στρατηγικής αλλά και συγκρότησης, δηλαδή δομική. Αυτό είναι εμφανές διότι δεν μπόρεσε να θέσει πολιτικό ζήτημα καθώς στο κοινοβουλευτικό επίπεδο η διάδοχη κατάσταση θα είναι φανατικός υπηρέτης, και αυτός, των πολιτικών στις οποίες αντιδρά η κοινωνία. Επίσης οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις είναι εγκλωβισμένες ανάμεσα στην γνώση της ανυπαρξίας εναλλακτικής κρατικής διαχείρισης, την κρίση ενσωμάτωσης εκπροσώπησης, στην αδυναμία ανάγνωσης του νέου υποκειμένου και σε μια εμμονή για δομές που βρωμάνε ναφθαλίνη. Σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί και η αδυναμία της καθόδου των αγροτών στην Αθήνα που παρά την επικοινωνιακή στήριξη δεν μπόρεσε να δημιουργήσει πολιτικό γεγονός.

«Η δημοκρατία δεν σημαίνει και δεν μπορεί να σημαίνει ότι ο λαός άρχει πραγματικά, η δημοκρατία απλώς σημαίνει ότι ο λαός έχει την ευκαιρία να αποδέχεται ή να απορρίπτει εκείνους που πρόκειται να τον κυβερνήσουν. Η δημοκρατία ως μηχανισμός επιλογής δημιουργεί ένα κράτος αποσπασμένο από την κοινωνία. Ο

λαός δεν θέτει ζητήματα ούτε αποφασίζει πάνω σε αυτά, αλλά τα ζητήματα που αφορούν την ζωή του τίθενται σε αυτόν και αποφασίζονται για λογαριασμό του. Αν κάποιος υποθέσει την ύπαρξη ενός κοινού αγαθού και ισχυριστεί ότι αυτό είναι προϊόν ορθολογικότητας τότε μπορεί να απορρίψει κάθε διαφωνία ως αιρετική και αντικοινωνική».

Αυτή η εμβληματική φράση του Shumpeter έπαιξε τεράστιο ρόλο στην πολιτική συναίνεση όπως την βιώνουμε, έχει φτάσει όμως στο όριο της απαξίωσης. Η δημοκρατία, λοιπόν, είναι ένας μηχανισμός νομιμοποίησης ηγετών. Ο Schumpeter υπέπεσε σε ένα καθοριστικό σφάλμα: στο γεγονός ότι όλα αυτά δεν συνιστούν νομιμοποίηση αλλά στην καλύτερη περίπτωση ανοχή, και ότι στην ουσιαστική κρίση της εκπροσώπησης το κράτος δεν θα είχε διαύλους με τον κοινωνικό ιστό. Τα μεγάλα κόμματα δεν διατηρούν δεσμούς με την κοινωνία, δεν μπορούν καν να επιτελέσουν τον ρόλο του διαύλου επικοινωνίας μεταξύ εξουσίας και κοινωνίας. Η δημοκρατία της ανάθεσης και της εκπροσώπησης έχει χάσει τον ενοποιητικό της ρόλο, η ανάγκη για συνολική αλλαγή υποδείγματος είναι μεγάλη. Το ότι η καθημερινότητα έχει πάψει πια να αποτελεί μέρος μιας ανακουφιστικής επανάληψης αλλά καθορίζει μια αβέβαιη και χωρίς εχέγγυα επιβίωση είναι μια ένταση που οι συνηθισμένες πολιτικές εκφράσεις δεν μπορούν να ανακουφίσουν. Επίσης η ερμηνεία των κοινών αγαθών είναι σήμερα πολύ διαφορετική και θα αφορά την κυρίαρχη πολιτική μάχη από εδώ και πέρα. Η ανάθεση και η διαχείριση δεν μπορούν πλέον να δώσουν λύσεις.

Στο κοινωνικό πεδίο δεν θα αναφερθώ στις δυνάμεις που ψήφισαν ναι και συμμετέχουν σε πορείες «αντίστασης», διότι αυτές έχουν ένα βαθύ υπαρξιακό ρήγμα, π.χ. το αίτημα για απόσυρση του ασφαλιστικού είναι αιτία εξόδου από την ΕΕ. Οι υπόλοιπες κοινωνικές δυνάμεις αναγνωρίζουν ότι η ανάγκη συγκρότησης κοινωνικής αντιπολίτευσης πηγαίνει μακριά από τις μέχρι τώρα συνήθειες, θα είναι ένα διαρκές ζητούμενο χωρίς ευκολίες, (μπορείς να κλείσεις βέβαια τα μάτια και να συνεχίσεις να λειτουργείς σαν να μην άλλαξε τίποτα οπότε…).

Μια νέα δομή μπορεί να προκύψει με όρους διαρκούς αυτοθέσμισης. Οι άνθρωποι χάνουν εκ νέου τις ψευδαισθήσεις τους και στέκουν μετέωροι μπροστά στο ξεχαρβάλωμα των συνηθειών τους. Η πρόκληση είναι τεράστια και σίγουρα εξηγεί την αδυναμία συγκρότησης εναλλακτικών ενώ η επίθεση είναι συντριπτική. Η έλλειψη όμως μιας στερεής δομής και ελπίδας οδηγεί σε μια πρωτόγνωρη κινητικότητα, σε δυνατότητες εναλλακτικών που μέχρι σήμερα έμπαιναν στην απαξιωτική σφαίρα του ουτοπικού. Καθώς κάθε οικείο ξεθωριάζει και καθώς η ελπίδα για την πρόοδο διαλύεται, τότε τι μένει; Γνωρίζω ότι όσο και αν θέλουμε συλλογικές ουτοπίες, αυτές δεν μπορούν να παραχθούν πλέον ως θεωρητικά θέσφατα, αλλά θα προκύψουν σαν μια μακρά διαδικασία οικοδόμησης της σύγχρονης αλληλεγγύης και της νέας συμμετοχής. Δεν υπάρχουν πλέον ηγεμονικές δυνάμεις που μπορούν να παράγουν τους ορισμούς της ζωής. Αντίθετα, υπάρχει η αναζήτηση του μέλλοντος σε ένα δραστήριο, εκρηκτικό και πολλαπλά βλάσφημο παρόν, η διακρίβωση ότι υπάρχουν ήδη δραστηριότητες που κυοφορούν νέες, εναλλακτικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης, συνεργασίας και τρόπους ύπαρξης. Το πλήθος δεν μπορεί να διεκδικήσει παραγόμενες πλειοψηφίες, ούτε τελεολογικές στοχεύσεις, αλλά μπορεί να παράγει διαρκώς νέες συνθήκες οργάνωσης χωρίς ηγεμονισμούς, καθώς συγκροτείται από πολλές δρώντες μειοψηφίες. Δημιουργώντας εναλλακτικούς κοινωνικούς χώρους, δίνουν χώρο στην συγκρότηση ενός νέου κοινωνικού υποκειμένου. Αυτός είναι και ο ρόλος πάνω στον οποίο πρέπει να σκεφτούν και να δράσουν πολιτικοί και κοινωνικοί σχηματισμοί που θέτουν ως ζήτημα την άρνηση του υπάρχοντος αλλά και την δημιουργία κάτι διαφορετικού με βάση την διαρκή αυτοθέσμιση.

Η απελπισία και οι κάθε λογής αναφορές στο «δεν υπάρχει εναλλακτική» δεν είναι μονόδρομος. Μέσα σε αυτό το ζοφερό τοπίο να θυμόμαστε πως είναι η πρώτη φορά που τίθεται τόσο επιτακτικά στην κοινωνία η ανάγκη να ορίσει η ίδια τους όρους της ζωής, να αναμετρηθεί με όλους τους ορισμούς που της έχουν επιβληθεί ως θέσφατα και να αναλογιστεί την συγκρότηση της χωρίς την αυθεντία των εξουσιαστικών δομών.

Δεν θα γράψει για μένα η ιστορία…

Νίκος Κουφόπουλος

Και παλι σε ολους γεια χαρα. Ολους καλα σας βρισκω ?
Παιρνω εξ αρχης επάνω μου το παρακατω ρισκο :
Σημερα θα ειμαι σοβαρος. Και θα φιλοσοφησω.
Αν καλαμπουρια θελετε, θα σας στεναχωρησω.
Αρχιζω αμεσως και ρωτω, και εσας αλλα και εμενα :
Ποτε και πώς μας χρειαζονται όλα τα περασμενα ?
Ποτε είναι καλη και χρησιμη σε εμας η ιστορια ?
Και ποτε η γνωση και φυσικα μαζι και η εμπειρια,
φρεναρουν και οριοθετουν τη σκεψη και την πραξη,
και θελουν σε όλα, μονες αυτές, παντα να βαζουν ταξη ?
Κομπλαρουν το αυθορμητο, και το περιγελανε.
Κι ενώ τα ενστικτα ψαχνουνε καπου αλλου να πανε,
ερχεται ο ορθολογισμος αυτά να τα αποκλεισει.
Ελατε φιλοι μου μαζι να ψαξουμε για λυση.
Ισως δεν καταφερουμε σαφως και με ασφαλεια
να βγαλουμε συμπερασμα. Μη νιωσετε όμως χαλια.
θα εχουμε κανει διαδρομη και αυτό θα είναι κατι.
Και ισως σε ένα αγνωστο βρεθουμε μονοπατι.
Μπορει να είναι ομορφο. Ισως και να μην είναι.
Δικια σας η αποφαση. Μονη και μονος κρινε.

Το αγνωστο είναι σαφως σπουδαια εμπειρια.
Συνηθως από τολμηρους γραφεται η ιστορια.
Όμως πολλες φορες, το κοστος είναι μεγαλο.
Βλεπετε ? Τα ερωτηματα το ένα μετα το άλλο.
Και αραγε για τι και ποιος και πώς θα αποφασισει,
αν το ταξιδι στο αγνωστο προσφερει καποια λυση ?
Και όταν το χαος ξαφνικα μπροστα του συναντησει,

θα είναι αραγε ευκολο κανεις, και παλι να γυρισει ?
Γιατι το χαος, είναι και αυτό γλυκο και σε τραβαει.
Και οσο πας, μαζι και αυτό, και άλλο ακομα παει.
Υποσχεση δινει σαφως για την ελευθερια.
Όμως δεν ξερεις από πριν αν είναι…τιμωρια.

Ουφ, τι τα ηθελα αυτά ? Πως εμπλεξα και παλι ?
Μια χαρα δεν περναγαμε, με ησυχο κεφαλι ?
Τι με επιασε πρωι πρωι με τη φιλοσοφια ?
Αλλωστε περναει η ζωη και με … ανοησια ?
Κανενα βαθος πουθενα, και όλα είναι ενταξει.
Λεω για το αναλαφρο. Το ασφαλες. Την ταξη.
Το ανουσιο πολλες φορες, που δε σε ανυψωνει.
Όμως, περναει ο καιρος. Με σταθερο τιμονι.
Ενταξει λιγο βαρετο. Δεν είναι αγριο θηριο.
Σαν να είναι το ταξιδι σου, Αντίρριο και Ρίο.
Και δεν θα δεις τη θαλασσα ποτε φουρτουνιασμενη,
μα οι καβοι σου με σιγουρια θα είναι παντα δεμενοι.
Δεν ξερω αν θα ηθελα να ακουσω τις σειρηνες.
Και αν σουξεδακια του συρμού μου πουνε και εκεινες ?
Ποιος αραγε τις ακουσε για να μας τις συστησει ?
Κι αραγε το γουστο αυτουνου θα μας ικανοποιήσει ?
Όμως, αν είναι τοσο ομορφο, όπως οι μυθοι λενε,
θα ηθελα να τις ακουγα. Να, εδώ καπου κλαιμε.
Για όλα οσα χασαμε και εχουμε προσπερασει.
Κι όταν αποφασιζουμε, εχουμε πια γερασει.
Δεν εννοω τα γηρατεια, αυτά καλως να ΄ρθουνε.
Των νεων λεω τα “γηρατεια”…. Αυτά με ενοχλουνε.
Αδικη είναι μερικες φορες φιλοι μου η ιστορια.
Τιμαει μονο τους νικητες. Μονο σε αυτους αξια.
Όμως συχνα το ομορφο, το υψηλο, το νεο,
στους νικημενους θα το βρεις. Εκει είναι το σπουδαιο.
Μα εχασαν προσωρινα. Στο τελος υπερεχει
ότι αξιζει αληθινα. Τοτε η ιστορια τρεχει,
παλι να γραψει απ΄την αρχη, καπως μετανιωμενη.
Και οι πριν λιγο…νικητες, τωρα είναι αυτοι χαμενοι.
Τι θελω να πω με όλα αυτά και γιατι σας ζαλιζω ?

Φιλοι μου, μα τους θεους, ουτε κι εγω γνωριζω.
Ζηλεψα τους φιλοσοφους, μαλλον, και ειπα να κλεψω
λιγακι από τη δοξα τους. Δαφνες κι εγω να δρέψω.
Όμως εμενα η τεχνη μου, δεν είναι η φιλοσοφια.
Στιχακια παντα σκαρωνα. Καποιες φορες αστεια.
Αντε και καμια μουσικη να βαλω στα στιχακια
και να τα κανω ευθυμα η όχι, τραγουδακια.
Μα θελησα λιγο κι εγω να παω αλλου μια βολτα.
Να δω αλλου τι γινετε, πώς είναι τα αλλα κολπα.
Γυρναω αμεσως το λοιπον και παλι στα δικα μου.
Τραγουδι εχω ετοιμο. Ελατε πιο κοντα μου:

Δεν θα γράψει για μένα η ιστορία

Ξέρω, δεν θα βρεθεί στιχάκι μου κανένα
σε αυτά που στεφανώνει η ιστορία.
Δεν θα με γράψουν του μέλλοντος βιβλία.
Ούτε δημόσια θα μου κάνουνε κηδεία.

Βραβεία εν ζωή, δεν θα μου δώσουν.
Μετάλλια τιμής στο στήθος δεν θα βάλω.
Και μετά θάνατον, το δίχως άλλο,
σε άγνωστων θα μπω, βιβλίο μεγάλο.

Οι νέοι δεκάρα σε ότι γράφω δεν θα δίνουν.
Άλλων τραγούδια θα λεν τους έρωτες τους.
Τις εξεγέρσεις τους, τις λύπες, τις χαρές τους,
Τα πάθη τους. Τα όνειρα και τις φωτιές τους.

Στην κόλαση σε μιαν άκρη ξεχασμένος,
-ούτε οι διάβολοι θα δίνουν σημασία-
θα γρατζουνάω μια κιθάρα. Θα είναι αίτια,
να γράφω τραγούδια, πάλι δίχως αξία.

Υ.Γ. Εδώ Ελεύθερα Εξάρχεια…
nikos1789@gmail.com

Ελευθερώνοντας τον Λαό με τη Ραχήλ και τον Μηλιό

Σπύρος Τζουανόπουλος

*[…] πίσω από αυτόν τον δημαγωγικό λαϊκισμό κρύβεται μια βαθύτατη περιφρόνηση προς τις ίδιες τις μάζες, αφού ο ρόλος που τους επιφυλάσσει ο εξουσιαστικός λαϊκισμός (**γιατί κάθε λαϊκισμός είναι εξουσιαστικός), ο ρόλος που τους επιφυλάσσει το κράτος, η εκκλησία και το κόμμα δεν είναι ούτε να σκέφτονται ούτε να αποφασίζουν ούτε να δρουν αλλά να υπακούνε – να λένε τραγουδάκια, να χειροκροτάνε ρυθμικά και, κάπου κάπου, να ψηφίζουν***».
Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Η «Ρωμιοσύνη» στον Παράδεισο

«Τα γεμιστά είναι επινόηση του ελληνικού λαού. Με τίποτα δηλαδή, πολύ φτηνά, τρώει μια οικογένεια».
Θεανώ Φωτίου, υπουργός της δεύτερης φοράς Αριστερά, μετά την ορκωμοσία

Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από την Ευρώπη. Έχει τη φωνή του Αντρέα, το μουστάκι του Μαδούρο και το βλαχοπόνηρο μειδίαμα του Λαφαζάνη: είναι ο Φρανκενστάιν σοσιαλαϊκισμός, τον ψηφίζεις και τα κάνει όλα μόνος του! Σκίζει μνημόνια, διορίζει στο Δημόσιο, χαρίζει χρέη και πουλάει τσαμπουκά σε Γερμανούς ιμπεριαλιστές! Απευθύνεται σε όσους προλετάριους δεν έχουν να χάσουν τίποτα άλλο παρά την πίστη τους στον κοινοβουλευτισμό.

Πατώντας πάνω στις νίκες και τις ήττες των κοινωνικών κινημάτων, εκμεταλλευόμενος στο έπακρο τα κοινοβουλευτικά προνόμια (χρηματοδότηση, ΜΜΕ, ευρωθεσμούς) και την αφήγηση του «ήθους» του, ο ΣΥΡΙΖΑ έφτιαξε την Εθνική Αριστεράς, μια dream team με Αλτουσεριανούς διανοούμενους, συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ, επαγγελματίες μαϊντανούς των κινημάτων, τηλεπερσόνες της

Βουλής και, με την εξουσία εν όψει, καμιά δεκαριά ελαφρολαϊκούς δεξιούς. Το μίγμα δεν θα έπηζε με τίποτα όμως αν δεν υπήρχε το πανίσχυρο συστατικό που έδωσε στην ομάδα την απαραίτητη ομοιογένεια στην αφήγηση και τον λόγο. Μια ουσία που απελευθέρωσε την Αριστερά από ενοχλητικά βαρίδια, όπως *διαχωρισμός εκκλησίας-κράτους, οικολογία, διεθνισμός*. Μια ουσία που απενοχοποίησε την Αριστερά από αναφορές που δίνουν η καθεμιά και 1-2% στην κάλπη, αν τις πεις πολλές φορές *(πατρίδα, διορισμός, υγιής επιχειρηματικότητα, κίνητρα σε επενδυτές κ.α.)*.

Ο λαϊκισμός λοιπόν, η τεχνική αυτή που έραψε παλιά η Δεξιά, διόρθωσε στα μέτρα της η Σοσιαλδημοκρατία και τη φόρεσε χιλιομπαλωμένη η Αριστερά, ήταν η ζαβολιά που της επέτρεψε να απομυζήσει τα κινήματα, να υποσχεθεί τα πάντα, να αυτοπροδωθεί και να ξαναγεννηθεί από τη στάχτη της. Χρέος όμως των κινημάτων και της ριζοσπαστικής πράξης είναι να μην αφήσει ξανά χώρο σε αυτή την αυτοεκπληρούμενη προφητεία κοροϊδίας και ήττας να αναπτυχθεί σε βάρος κάθε χειραφετητικής προσπάθειας.

Τι εννοείς, ρε φίλε, όταν λες λαϊκισμός;

«*Δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες, δικαίωμα ψήφου από τα 18, κατάργηση της Άνω Βουλής, σύγκλισης έκτακτης Εθνοσυνέλευσης για νέα θέσπιση Συντάγματος, 8ωρη εργασία, συμμετοχή των εργατών στην τεχνική διαχείριση της βιομηχανίας,* ***μερική*** *δήμευση της μεγάλης περιουσίας, σύνταξη στα 55, κατάσχεση μέρους της εκκλησιαστικής περιουσίας*».
Πρόγραμμα Πυρήνων του Αγώνα, πρόγονου σχηματισμού του Φασιστικού κόμματος Ιταλίας, 1919

Η μελέτη του λαϊκισμού ως πολιτικό φαινόμενο-στρατηγική και αφήγηση είναι πολύ ενδιαφέρουσα και διεξάγεται με πολύ οργανωμένο και δυναμικό διάλογο από τον ακαδημαϊκό κόσμο. Προσπαθώντας να δώσουμε έναν ορισμό, δεν γίνεται να μην προδώσουμε την πολιτική μας θέση, πράγμα απόλυτα υγιές αφού όλοι/ες μιλάμε βάσει ενός προτάγματος το οποίο χρωματίζει τις αφηρημένες πολιτικές έννοιες που χρησιμοποιούμε.

Αυτό, ας πούμε, κάνει η συντηρητική θεωρία που θεωρεί τον λαϊκισμό ως «*μια παρεκτροπή της δημοκρατίας προς τη μανία του όχλου, ως τη βασική ουσία του ολοκληρωτισμού και του φασισμού*»***[1]***. Εκκινώντας από μια ελιτίστικη αφετηρία, η δεξιά ρητορική σήμερα βαφτίζει λαϊκιστικό οποιονδήποτε λόγο ξεφεύγει από τον μονόδρομο της ιδεολογίας της ανάπτυξης, του κοινοβουλευτισμού, των νεοφιλελεύθερων πολιτικών λιτότητας και εν γένει του δυτικού φαντασιακού, ακόμα και σε επίπεδα φαινομενικά δευτερεύοντα (όπως το αισθητικό). Έτσι, μια τεράστια γκάμα πολυσήμαντων διαδικασιών, από το σκυλάδικο μέχρι την απεργία και από το γκράφιτι μέχρι την άρνηση πληρωμής των διοδίων, βαφτίζεται λαϊκισμός και πρέπει να καταπολεμηθεί λυσσαλέα. Εννοείται πως ο ως άνω συντηρητικός λόγος δεν συναντάται μόνο στην Ελλάδα, τουναντίον κάθε χώρα έχει επαρκή αριθμό Μανδραβέληδων που κανοναρχούν σε μονόστηλα τους πολίτες. Γλαφυρό παράδειγμα, οι οδηγίες προς ναυτιλλομένους συντηρητικούς από τον οικονομικό δημοσιογράφο Hugo Dixon:

*«Ο λαϊκισμός έχει μολύνει την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Μπορεί, όμως, να νικηθεί. Τα τρία στοιχεία που χρειάζονται οι παραδοσιακοί πολιτικοί ώστε να αποκτήσουν ξανά τον έλεγχο της δημόσιας συζήτησης είναι επάρκεια, δικαιοσύνη και ηγετικά προσόντα. Σε κάποιο βαθμό η αντεπίθεσή τους έχει αρχίσει να αποδίδει. […] Η δράση των λαϊκιστών είναι επιβλαβής διότι προτείνουν φαινομενικά ελκυστικές πολιτικές λύσεις που θα είχαν καταστροφικά αποτελέσματα αν εφαρμόζονταν. Η ικανότητα είναι το πρώτο στοιχείο που πρέπει να έχουν οι παραδοσιακοί πολιτικοί αν θέλουν να κερδίσουν τον λαϊκισμό. Στην περίπτωση της Ευρώπης αυτό σημαίνει ικανή διαχείριση της οικονομίας»****[2]***.

Βέβαια, αν κάποιος έψαχνε για τις απαρχές του λαϊκισμού θα τις εντόπιζε σίγουρα κάτω από το χαλί της Δεξιάς! Με τη Δεξιά όμως ποτέ δεν βαδίσαμε στους ίδιους δρόμους: αντίθετα, οι δρόμοι που βάδισαν τα κινήματα έγιναν το χαλί σε κάθε λογής αριστερό λαϊκισμό για να εμφανιστεί σωτήρας του λαού, ένας Αη Γιώργης που, καβάλα στο λαό, θα θανατώσει το μνημονιακό τέρας.

Μήνες πριν τις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, ο ΣΥΡΙΖΑ, ηγεμονικό σχήμα της σύνολης Αριστεράς, είχε καταφέρει να ενοποιήσει ομάδες συμφερόντων, πολιτικές γκρούπες και συνιστώσες με μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Η λαϊκιστική αφήγησή του ήταν η συγκολλητική ουσία που επέτρεψε τη νομιμοποιημένη συνύπαρξη όλων των παραπάνω, με το Πασόκειο επιχείρημα «να φύγει η Δεξιά» να δίνει έναν τόνο καθήκοντος στην αποσιώπηση της κριτικής, τον παραμερισμό των διαφορών και τη στρατευμένη ψήφο από το αριστερό ακροατήριο. Υπηρετώντας γνήσια τις σταλινικές καταβολές της, η ελληνική Αριστερά, από το τηλεοπτικό πάνελ και την ανοιχτή συγκέντρωση μέχρι την εκδήλωση και το οικογενειακό τραπέζι, συκοφαντούσε κάθε κριτική ως απολογία του συστήματος και καλούσε σε εθνική συστράτευση για να έρθει «η ελπίδα».

Και τι δεν υποσχέθηκε η «προγραμματάρα» –κατά Λαφαζάνη[3]– του ΣΥΡΙΖΑ: κατάργηση των «μνημονιακών» νόμων και των πράξεων νομοθετικού περιεχομένου με έναν νόμο, αφοπλισμό ΔΙΑΣ-ΔΕΛΤΑ, κατάργηση των κέντρων κράτησης, μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, κατάργηση των φυλακών τύπου Γ΄, επαναπρόσληψη όλων των «παρανόμως» απολυθέντων στο Δημόσιο, κατάργηση του ΕΝΦΙΑ και πολλές άλλες γενναίες δεσμεύσεις. Στην προσπάθεια για ένα βέβαιο εκλογικό αποτέλεσμα, διευρύνθηκαν και οι συμμαχίες, φτάνοντας μέχρι και το Άγιο Όρος[4]!

Η εικόνα του Ηγέτη να ανεβαίνει στο πόντιουμ των Προπυλαίων υπό τον παιάνα του «Ζ» του Μίκη Θεοδωράκη, με αλαλάζοντες μικροπασόκους, χιπστερίζοντες νεολαίους και Ευρωπαίους που έβλεπαν την «ελπίδα να έρχεται», ήταν το τελευταίο επεισόδιο της πρώτης σειράς: και όπως συνήθως, η δεύτερη σεζόν δύσκολα ξεπερνάει την πρώτη.

Η κυβέρνηση στην αντιπολίτευση, τα κινήματα στην εξουσία

Οι πρώτες μέρες του ΣΥΡΙΖΑ χαρακτηρίστηκαν από λαϊκιστικούς συμβολισμούς που οι πιο εύπιστοι οπαδοί δεν τους θεωρούσαν τέτοιους, καθότι ανέμεναν τη συμπλήρωση του συμβολικού από το υλικό του αντίκρισμα. Οι πιο υποψιασμένοι αντιλήφθηκαν την κατάσταση όταν είδαν να χαριεντίζεται ο Σπίρτζης με τη Ραχήλ Μακρή σε υπουργικό γραφείο, κάτω από ποπ αρτ πορτραίτο του Βελουχιώτη. Παρόλα αυτά, η αριστερή ηγεμονία με τη μεταπασόκ αισθητική απόλαυσε έναν μήνα απόλυτης αταραξίας.

Το κυβερνητικό αφήγημα φανταζόταν την εξουσία να ασκείται εντός εκτός και επί τα αυτά, με τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ τη μια να κυβερνάνε και την άλλη να ασκούν αντιπολίτευση στην ίδια τους την κυβέρνηση. Highlight του σχιζοφρενικού αυτού λαϊκισμού αποτέλεσαν οι συγκεντρώσεις στήριξης της κυβέρνησης κατά τη διεξαγωγή των πρώτων διαπραγματεύσεων της κυβέρνησης στο Eurogroup. Θιασώτες της κινητοποίησης θεωρούσαν τις συγκεντρώσεις τους ως συνέχεια των Αγανακτισμένων του 2011, μη εξηγώντας το πώς η οπαδική στήριξη μιας κυβέρνησης και η απόλυτη εκχώρηση της φωνής τους σε μια ομάδα ειδικών της διαπραγμάτευσης έχει σχέση με τις αντικοινοβουλευτικές αντικρατικές αγωνιστικές αμεσοδημοκρατικές συνελεύσεις και τις συγκρούσεις του 2011. Η μάλλον, για να μη λέμε ψέματα, υπήρξαν απόπειρες διανοούμενων-αφιθιονάδος του Τσίπρα να γεφυρώσουν τα αγεφύρωτα, με προσφυγή σε σταλινισμό β΄ κατηγορίας:

*«Το ερώτημα αν οι συγκεντρώσεις της 11/2 είναι «αυθόρμητες» ή «προσχεδιασμένες» δεν έχει κανένα ενδιαφέρον και καμία χρησιμότητα για κανέναν – **εκτός από εκείνους που ψάχνουν μια δικαιολογία, για να μην πάνε** […] Αποτελούν ακόμα μία προσπάθεια κατάληψης του χώρου της εκπροσώπησης: «Occupy representation»[…] Με αυτή την έννοια, σίγουρα αποτελούν ίσως*

*όχι «αναβίωση», αλλά προέκταση του πνεύματος των καταλήψεων πλατειών που είχαν συγκλονίσει την Ελλάδα και την Ισπανία –αλλά επίσης την Αίγυπτο, τις ΗΠΑ και σε μικρότερο βαθμό άλλες χώρες– το 2011»**[5]**.*

Το πώς καταλαμβάνεται η εκπροσώπηση έξω από τις κλειστές πόρτες του Eurogroup είναι κάτι άπιαστο για τη σκέψη μας: εκτός αν ο Βαρουφάκης ενσάρκωνε το Πνεύμα του λαού με πουά πουκάμισο.

Η πρώτη φορά που ο ΣΥΡΙΖΑ ήρθε ευθέως αντιμέτωπος με τα κινήματα ήταν το Φεβρουάριο του 2015 για το ζήτημα των κέντρων κράτησης, για τα οποία είχε δεσμευθεί σε όλους τους τόνους ότι θα τα αντικαταστήσει με «ανοιχτές δομές φιλοξενίας». Μετά από μαχητικές διαδηλώσεις έξω από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Αμυγδαλέζας και της Κορίνθου, όπου σημειώθηκαν και οι πρώτες συγκρούσεις με την Αστυνομία επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, σειρά βουλευτών απαξίωσαν τις «μικροπολιτικές και ανούσιες» κινητοποιήσεις. Για παράδειγμα, ο αναρχικός βουλευτής Καστοριάς Βαγγέλης Διαμαντόπουλος, μετά την παρέμβαση συλλογικοτήτων στην Αμυγδαλέζα δήλωσε στα social media:

«Όπως επίσης το να γίνεται πορεία για ένα ζήτημα που έχει δρομολογηθεί, όπως το κλείσιμο των στρατοπέδων συγκέντρωσης και η σταδιακή απελευθέρωση που έχει ξεκινήσει, το λες και αυτοαναφορικό […] πες μου εσύ με ποιο τρόπο επιταχύνει τη διαδικασία απέναντι σε μια πολιτική ηγεσία που έχει δρομολογήσει ήδη τη μετατροπή τους σε ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας…».

Είχε δίκιο: η αυτοκτονία εγκλείστου Πακιστανού στην Αμυγδαλέζα έναν μήνα μετά επιτάχυνε τη «διαδικασία» αποτελεσματικότερα. Φήμες λένε ότι οι δηλώσεις του τότε μέλους του ΣΥΡΙΖΑ και νυν ΛΑΕ παίζουν σε γιγαντοοθόνη στην Κόρινθο με μαροκινούς υπότιτλους, σε μια προσπάθεια να κατευναστούν οι εκεί έγκλειστοι που δεν αντιλαμβάνονται ότι κρατούνται μέχρι και σήμερα σε ανοιχτή δομή φιλοξενίας και όχι σε λάγκερ.

Ο κυβερνητικός «ρεαλισμός», ο δυϊσμός κυβέρνησης-κόμματος, η επικυριαρχία του οικονομικού έναντι όλων των άλλων πεδίων ήταν η συνταγή που ενοποιούσε την Αριστερά, είτε ως ΣΥΡΙΖΑ είτε ως ιδιότυπη τεχνοκρατική κριτική στην κυβέρνηση από την εξωκοινοβουλευτική πτέρυγα («αν ήμουν εγώ, …»). Η συνταγή άργησε να "κόψει": έπρεπε να περάσει ένα εξάμηνο περίπου για να οδηγηθεί ο λαϊκισμός της αριστεράς στο αδιέξοδο που ο ίδιος δημιούργησε, και ο μόνος τρόπος να το ξεπεράσει ήταν να χτυπήσει το κεφάλι στον τοίχο. Και το έκανε, παίζοντας το στοίχημα του δημοψηφίσματος για να το χάσει, αλλά δυστυχώς για αυτή το κέρδισε, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την οριστική αποδέσμευση των κινημάτων από την κοινοβουλευτική αυταπάτη. Αν και δεν χωράει στο παρόν άρθρο ανάλυση για το δημοψήφισμα, μπορούμε να πούμε ότι αποτέλεσε μεταξύ άλλων και την εκρηκτική συμπύκνωση των αντιφάσεων της «Αριστεράς στην εξουσία»: μέσα και ενάντια στην ΕΕ, τεχνοκρατική διαπραγμάτευση ειδικών και δημοψήφισμα, τσαμπουκάς και άτακτη υποχώρηση.

Η ελπίδα ακόμα έρχεται

*«Μια κυβέρνηση που εγκαταλείπει τις προεκλογικές της δεσμεύσεις, παραβιάζει βασικά δικαιώματα και προφανείς ανάγκες της συντριπτικής πλειονότητας, χάνει τη δημοκρατική της νομιμοποίηση»**[6]**.*
Κώστας Δουζίνας, μέλος του ΣΥΡΙΖΑ, διευθυντής του Birkbeck Institute for Humanities του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, Μάρτιος 2013

*Η αντίφαση και η αντίθεση, όμως, δεν είναι κάτι αρνητικό και καταστροφικό, είναι ο τρόπος που προχωρά η διαλεκτική. Χωρίς αυτές τις αντιφάσεις και χωρίς την προσπάθεια διαλεκτικής υπέρβασής τους δεν είναι δυνατόν να προχωρήσει το κόμμα, η κυβέρνηση, η κοινωνία. Το όνομα της Αριστεράς στην κυβέρνηση είναι η «αντίφαση στην εξουσία»**[7]**.*
Ο ίδιος, Ιανουάριος 2016

Στη σημερινή εκδοχή του, ο αριστερός λαϊκισμός έχει διαχωρίσει

τις δύο εκφάνσεις του που αξεχώριστες του έδιναν την ισχυρή εκλογική καταγραφή. Από τη μία, έχουμε επαναφορά με αριστερό πρόσημο του κυβερνητισμού και του τεχνοκρατικού λόγου της ανάπτυξης, όπου ο ΣΥΡΙΖΑ έχει τα «στελέχη», τη «θέληση» και το «ηθικό πλεονέκτημα» να πάρει τις δύσκολες αποφάσεις για να έρθει η ελπίδα του χρόνου, με νέα ΕΣΠΑ, διορισμούς και υγιή ανταγωνιστικότητα. Όποιος φέρεται εναντίον του κυβερνητικού προγράμματος είναι αστοιχείωτος, παίζει το παιχνίδι της Δεξιάς και ονειρεύεται πραξικοπήματα.

Από την άλλη, έχουμε τον Άγιο Παντελεήμονα της Αριστεράς με Πρόεδρο τον –μέχρι τον Ιούνιο– αριστερό ψάλτη του Τσίπρα, Λαφαζάνη, ο οποίος μετέτρεψε τη νύχτα που θα καταργούσε ο ΣΥΡΙΖΑ το μνημόνιο, σε έξι μήνες συμμετοχής στην κυβέρνηση[8]. Όταν ο ΣΥΡΙΖΑ με τη 47σέλιδη πρότασή του ~~στην Τρόικα~~ στους «θεσμούς» πουλούσε σε τιμή ευκαιρίας αεροδρόμια, ΟΛΠ και αύξανε τον ΦΠΑ, εκείνος δήλωνε ότι αποτελούν «προϊόν συμβιβασμού»[9], ενώ παρασκηνιακά έδινε γραμμή για ψήφιση των μέτρων αλλά «μη εφαρμογή τους – κατάργησή τους στην πράξη». Τέλειο σχέδιο για αποπλάνηση των Κουτόφραγκων! Σημαντικό στοιχείο της πολιτικής του ομάδας (Αριστερή Πλατφόρμα, ιστοσελίδα Iskra) η αντιιμπεριαλιστικής λογικής Ρωσολαγνεία που εκφράστηκε σε όλους τους τόνους προεκλογικά, μετεκλογικά αλλά και στη μετά-ΣΥΡΙΖΑ εποχή. Ο Λαφαζάνης, μάλιστα, πρέπει να είναι ο μόνος αρχηγός κόμματος στην Ευρώπη (αν εξαιρέσουμε τον Πούτιν;) που έχει στηρίξει δημόσια το καθεστώς Άσαντ, και μάλιστα στην πιο προβεβλημένη ομιλία που έδωσε ποτέ (το προεκλογικό ντιμπέιτ[10]). Μόλις η Αριστερή Πλατφόρμα, καθώς και πληθώρα παραγκωνισμένων στελεχών και επαγγελματιών γυρολόγων της πολιτικής (Ραχήλ Μακρή, Φωτόπουλος κ.α.) συνειδητοποίησαν στο δημοψήφισμα ότι το σχήμα «η Ελπίδα έρχεται» χρεοκόπησε, έφτιαξαν ένα fast track κόμμα Νέου Τύπου. Η προσπάθεια αναβίωσης της «αθηναϊκής άνοιξης»[11] και οικειοποίησης του «ΟΧΙ» κατέληξε αφενός σαν φάρσα στην εθνολαϊκή φιέστα της Ομόνοιας, και σαν τραγωδία στις εκλογές του Σεπτεμβρίου, όπου το ηγεμονικό για πολλούς σχήμα της αριστεράς έμεινε εκτός Βουλής. Η αταβιστική επανάληψη των

παλαιοκομματικών μεθόδων συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Το διακύβευμα της εποχής μας: κίνημα της μη ενσωμάτωσης, δομές της ευθύνης

«Ο λαϊκισμός υπήρξε πάντα υπόθεση της εξουσίας, όχι των λαών. Το πολιτικό πρόβλημα της ανθρωπότητας είναι καταχωνιασμένο βαθιά μέσα στην ψυχή της και συνοψίζεται στο πώς να σωθεί από τους «σωτήρες» της, πώς να απελευθερωθεί από τους «απελευθερωτές» της».
Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Η «Ρωμιοσύνη» στον Παράδεισο

Πώς βγήκανε πάλι απ' αυτή τη φωτιά
ο Κος Διευθυντής
ο διπλωματικός ακόλουθος
ο Κος πρέσβυς;
Και τώρα τι πρέπει να γίνει
σ' αυτό το νεκροταφείο των ονομάτων
σ' αυτό το νεκροταφείο των λέξεων;
Πώς θα ξαναβαφτίσουμε τις πυρκαγιές
«Ελευθερία», «ισότητα», «εξουσία»;
Μιχάλης Κατσαρός, Στο νεκρό δάσος

Μέσα στην πολιτική σκακιέρα της τελευταίας περιόδου (μετά την άνοδο και πτώση του ΣΥΡΙΖΑ), υποφώσκουν κινήσεις, κινήματα, συλλογικότητες που δεν ελπίζουν, δεν υπόσχονται αλλά πράττουν. Αντιφασιστικές κινήσεις που θέτουν τον φασισμό εκτός εδάφους, μεταναστευτικές δομές αλληλεγγύης που στην κυριολεξία σώζουν ζωές αποτελεσματικότερα από το κράτος, οριζόντιες οικονομικές δομές που παράγουν πλούτο, μεροκάματο και δικαιοσύνη και χιλιάδες συζητήσεις σε υψηλό επίπεδο για το τι μέλλει γενέσθαι. Αυτό που λείπει, όχι ως διακηρυγμένος πόθος αλλά ως αναπόσπαστο στοιχείο τακτικής-στρατηγικής των ανωτέρω, είναι ο ολικός συντονισμός και η ενιαία κίνηση, γενικά και επί μέρους. Αυτό ακριβώς είναι και το τελευταίο οχυρό της αριστερής λαϊκιστικής ρητορείας που, μέχρι να υπάρξει παραγωγή αντιπαραδείγματος, θα θεωρεί την επιχείρηση κατάληψης του κράτους ως το μόνο ρεαλιστικό πολιτικό σχέδιο. Αυτός είναι και

ο λόγος που πληθώρα ανθρώπων διστάζουν να αποστοιχηθούν από την Αριστερά και να στηρίξουν ή και να συμμετέχουν σε αντιεξουσιαστικά εγχειρήματα και κινήματα βάσης. Στόχος των *κινημάτων* λοιπόν είναι να γίνουν –και– *Κίνημα*, να παρέχουν αξιόπιστες αντιπροτάσεις στο καπιταλιστικό φαντασιακό της ανάπτυξης και να εντείνουν τις αντιστάσεις εκείνες που θα γεννηθεί ο ριζοσπαστισμός του 21ου αιώνα: ριζοσπαστισμός αδιαμεσολάβητος, συντακτικός, Αντίστασης αλλά και Ευθύνης.

Παραπομπές:

[1] Βλ. *Λαϊκισμός, δημοκρατία και γιατί πρέπει να κερδίσουν οι λαϊκιστές*, άρθρο του Μιχάλη Θεοδοσιάδη
[2] Βλ. Πώς θα νικηθεί ο λαϊκισμός
[3] Βλ. εκπομπή Γιώργου Παπαδάκη, 26/1/2014
[4] *«Εκείνο που είναι σημαντικό για τον ΣΥΡΙΖΑ, και θα επιχειρήσει να διασφαλίσει, είναι να υπάρχει το περιβάλλον που θα επιτρέπει στο Άγιο Όρος να συνεχίσει να παίζει τον ρόλο του, με ηρεμία και προσήλωση στα της ψυχής, στα του πνεύματος, στα του ανθρώπου. Χωρίς πρόθεση πρόκλησης τολμώ να προσθέσω στα τελευταία: στα της εξωτερικής πολιτικής της πατρίδας μας.»* Ρένα Δούρου στο Αγιορείτικο Βήμα, 20/3/2014
[5] Συνέντευξη Άκη Γαβριηλίδη στην Εφημερίδα των Συντακτών, *Τι καινούριο φέρνουν οι Πλατείες;*
[6] Κ. Δουζίνας: Από την πολιτική στη δημοκρατική ανυπακοή
[7] *Κ. Δουζίνας: Ζούμε σε πολλαπλές χρονικότητες*
[8] Λαφαζάνης: Ο ΣΥΡΙΖΑ θα καταργήσει το μνημόνιο με δημοκρατικό τρόπο
[9] Κατεβάζουν τους τόνους Λαφαζάνης και Ραχήλ Μακρή για την συμφωνία
[10] Βλ. το σχετικό βίντεο *«Σχετικά με τους πρόσφυγες, έκανε λόγο για τραγωδία, ενώ διερωτήθηκε: «Δεν έχουμε πρεσβεία της Συρίας: Γιατί; Για να αποσταθεροποιήσουμε το καθεστώς Άσαντ;»».*
[11] Copyright Yanis Varoufakis, The Athens Spring lives on!

ATHENS MARATHON

©by Manianna

Συνέντευξη Σάββας Στρούμπος: η παράσταση «Εμείς» από την ομάδα Σημείο Μηδέν

Τη φουτουριστική δυστοπία του Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν, Εμείς, ανεβάζει επί σκηνής, σε παγκόσμια πρώτη απόδοση του έργου, η θεατρική ομάδα Σημείο Μηδέν. Η δυστοπία του ρώσου συγγραφέα Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν επηρέασε τον 20ο αιώνα όσο κανένα άλλο μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας. Το αριστούργημά του ενέπνευσε τον Τζορτζ Όργουελ να γράψει το 1984, επηρέασε άμεσα

την Ayn Rand (Anthem), την Ursula K. Le Guin (Ο αναρχικός των δύο κόσμων), έμμεσα τον Kurt Vonnegut (Player Piano), καθώς και μια πληθώρα δημιουργών της 7ης τέχνης και των κόμικς.

Παρακάτω η συνέντευξη που παραχώρησε για την Βαβυλωνία ο σκηνοθέτης του έργου **Σάββας Στρούμπος**:

Πες μας δυο λόγια για την ομάδα «Σημείο Μηδέν», πότε ξεκινήσατε και τι είδους έργα ανεβάζετε;

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν δημιουργήθηκε το φθινόπωρο του 2008. Για μένα είναι κάπως συμβολικό. Κάναμε πρόβες για το διήγημα του Φραντς Κάφκα «Στη Σωφρονιστική Αποικία» σ' ένα υπόγειο γιαπί στον Κεραμεικό, με μια σόμπα κηροζίνης στη μέση γιατί είχε κρύο. Όταν μπορούσαμε πηγαίναμε στον Χώρο Ιστορικής Μνήμης '41-'44, Κοραή 4 (πρώην κρατητήρια της Γκεστάπο) για να συνεχίσουμε τη δουλειά, εφόσον εκεί θα παρουσιάζαμε την παράσταση. Ώσπου ξέσπασε ο Δεκέμβρης… Μέσα μας συνδέθηκε η εξέγερση ως διαδικασία ριζικής επαναξιολόγησης των αξιών της ζωής, η «Σωφρονιστική Αποικία» ως κραυγή αγωνίας εναντίον κάθε μορφής καταστολής και ο χώρος της Κοραή ως ένα ζωντανό μνημείο φρίκης και ανθρωπισμού. Έτσι ξεκινήσαμε, με την *εξέγερση*, την *αγωνία* και την *ιστορική μνήμη*. Νομίζω πως αυτά τα στοιχεία μας ακολουθούν μέχρι σήμερα και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τα κείμενα που επιλέγουμε να ανεβάσουμε. Από τότε παρουσιάσαμε του «Δίκαιους» του Αλμπέρ Καμύ και πάλι στον Χώρο της Κοραή, τη «Μεταμόρφωση» του Φραντς Κάφκα, τον «Βόυτσεκ» του Γκέοργκ Μπύχνερ, μια δεύτερη εκδοχή της «Σωφρονιστικής Αποικίας», το «Εμείς του Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν.

Πώς και επέλεξες να ανεβάσεις το "Εμείς" του Ζαμιάτιν, μια δυστοπία, μια κριτική αποτύπωση του σοβιετικού μοντέλου και τι δυσκολίες αντιμετώπισες στη μεταφορά του σε θεατρικό κείμενο;

Κατ' αρχήν πιστεύω ότι η δυστοπία του Ζαμιάτιν δεν αφορά αποκλειστικά το Σοβιετικό μοντέλο. Ας μην ξεχνάμε ότι το «Εμείς» γράφεται το 1921, μέσα στον αιματηρό Ρωσικό εμφύλιο. Το πολιτικό καθεστώς που αργότερα ονομάστηκε «σταλινισμός» δεν

έχει διαμορφωθεί ακόμα. Βέβαια, ενδείξεις και τάσεις προς αυτή την κατεύθυνση υπάρχουν, όπως η εξέγερση της Κροστάνδης και άλλα. Πιστεύω, όμως, πως ο Ζαμιάτιν γράφει για τη *φύση του ολοκληρωτισμού* και μ' αυτή την έννοια εξακολουθεί να είναι επίκαιρος. Στο «Εμείς» βλέπουμε χαρακτηριστικά που πρώτα εμφανίστηκαν στον καπιταλιστικό ολοκληρωτισμό της Δύσης και που μας απασχολούν ως τα σήμερα: η γραμμή παραγωγής Ταίηλορ, η πραγμοποίηση/αριθμοποίηση του ανθρώπου, η ιατρικοποίηση της επιστήμης, η θρησκεία ως βασικό στοιχείο της ανθρώπινης αυτό-αποξένωσης, η ανάθεση της ευθύνης της ύπαρξης στην απόλυτη εξουσιαστική αρχή του κράτους.

Το μυθιστόρημα μου το πρότεινε ο φίλος και συνεργάτης Φώτης Τερζάκης το 2011. Χρειάστηκε να περάσουν κάποια χρόνια και η αναμέτρηση με συγγραφείς του αναστήματος του Κάφκα, του Καμύ και του Μπύχνερ για να τολμήσουμε το θεατρικό ανέβασμα του «Εμείς». Η παράσταση είναι παγκόσμια πρώτη. Με αυτή την παράσταση ολοκληρώνουμε τη δουλειά μας πάνω στην *από-ανθρωποποίηση του ανθρώπου*.

Η βασική δυσκολία που αντιμετωπίσαμε ήταν πώς θα μεταφερθεί η φουτουριστική δυστοπία του Ζαμιάτιν, που θυμίζει ταινία επιστημονικής φαντασίας, στο θέατρο. Ήρθαμε σε ριζική ρήξη με κάθε μορφή αναπαράστασης. Στηριχθήκαμε στην παράδοση του Κονστρουκτιβισμού/Σουπρεματίσμ της Ρωσικής πρωτοπορίας. Κινηθήκαμε συμβολικά, όχι αναπαραστατικά. Όλη η παράσταση παίζεται πάνω σε ένα μαύρο τρίγωνο και έναν κόκκινο κύκλο.

Το Μονοκράτος είναι η αποτύπωση του ολοκληρωτισμού και αυτό πώς συσχετίζεται με την σημερινή πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα;

Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος που θελήσαμε να αναμετρηθούμε με το υλικό του «Εμείς», η άμεση σύνδεσή του με τη σημερινή – και αυριανή αν θέλετε – πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα.

Ο καπιταλισμός σε παγκόσμια κρίση, ίσως τη βαθύτερη στην ιστορία του, γεννάει τις χειρότερες μορφές καταστολής και ελέγχου. Το κράτος έκτακτής ανάγκης δεν είναι σημερινή εφεύρεση. Προετοιμάζεται σταδιακά εδώ και καιρό και βέβαια, οι εξουσίες δεν χάνουν την ευκαιρία να δοκιμάζουν τις δυνάμεις τους απέναντι στα πάσης φύσεως κοινωνικά κινήματα.

Στο Μονοκράτος, τον δυστοπικό κόσμο του μέλλοντος της ανθρωπότητας που μας οδηγεί ο Ζαμιάτιν, οι άνθρωποι δεν έχουν πλέον ονόματα, αλλά αριθμητικούς κώδικες (D-503, I-330 κλπ). Ο Ζαμιάτιν τους αποκαλεί «αριθμημένους», σαν απ' τη γέννησή τους να έχουν υποστεί μια διαδικασία «αριθμοποίησης» και απώλειας της ανθρωπινότητας τους. Δεν ερωτεύονται, δεν ονειρεύονται, δεν έχουν συναισθήματα, επιθυμίες, πάθη, δεν ξέρουν ποιος είναι ο «άλλος». Έχουν ενδοβάλει όλα τα προστάγματα της εξουσίας για το πώς πρέπει να υπάρχουν στον κόσμο και αρνούνται να κάνουν το παραμικρό βήμα εκτός αυτού του πλαισίου. Παρ' όλα αυτά, η «αριθμοποίηση» δεν πετυχαίνει απόλυτα. Κάποιοι από τους αριθμημένους είναι ελαττωματικοί. Η Ο-330 ερωτεύεται, θέλει παιδί, θέλει να κρατήσει το παιδί της,

ακόμα και με κίνδυνο να χάσει τη ζωή της. Ο D-503, ερωτεύεται κι αυτός. Αρχίζει να κάνει όνειρα, επιθυμεί με όλα του τα κύτταρα την I-330, τα συναισθήματά του πάλλονται, κοντεύει να τρελαθεί. Μονάχα η φανταστεκτομή (επέμβαση αφαίρεσης της φαντασίας) μπορεί να τον σταματήσει.

Ο Ζαμιάτιν μας κλείνει το μάτι ειρωνευόμενος τη λατρεία των μηχανών. Εντός της φουτουριστικής του δυστοπίας το επιθυμητικό και εξεγερσιακό ορμέμφυτο της ανθρώπινης φύσης είναι αδύνατον να κατασταλεί εντελώς. Κάτω από τις οποιεσδήποτε συνθήκες, η ζωική ενέργεια θα βρει τρόπο να εκφραστεί κι αυτός ο τρόπος είναι πάντα εξεγερσιακός.

Ταυτόχρονα, στον δυστοπικό κόσμο του Μονοκράτους, υπάρχει μια επαναστατική οργάνωση, οι Μέφις (το όνομα ίσως προέρχεται από τον Μεφιστοφελή). Σκοπός τους είναι η ανατροπή της εξουσίας του Ευεργέτη, του απόλυτου ηγέτη αυτής της φουτουριστικής δυστοπίας και η επανασύνδεση του ανθρώπου με το σώμα του, με τη φαντασία και το συναίσθημά του, με τη φύση και τον κόσμο. Ο αγώνας τους φτάνει μέχρι θανάτου… Οι άνθρωποι, αψηφώντας δυστοπίες, ολοκληρωτισμούς και εξουσίες, πάντα θα βρίσκουν τρόπους διεκδίκησης της ανθρωπινότητας τους. Αυτός ο αγώνας είναι αέναος. Από αυτόν τον προβληματισμό ξεκινά η παράστασή μας.

Γιατί επιλέγεις το σωματικό θέατρο ως τρόπο έκφρασης και όχι μια ρεαλιστική μίμηση της πραγματικότητας. Πώς λειτουργεί ως εργαλείο στα χέρια σου ως σκηνοθέτη;

Μέσα μας, στην φαντασία μας, στα συναισθήματά μας, στα κύτταρά μας, στους σωματικούς μας άξονες, βρίσκεται όλο το φάσμα της ανθρώπινης ύπαρξης. Είμαστε πολύ πιο πλούσιοι ως όντα από την πεπερασμένη κοινωνική ή καθημερινή μας ύπαρξη. Στη δουλειά μας θέλουμε να απελευθερώσουμε τις άπειρες δυνατότητες της ανθρώπινης φύσης, του ανθρώπινου σώματος. Να σκίσουμε το πέπλο της αναπαράστασης, της αναπαραγωγής της καθημερινής κοινωνικής μας συμπεριφοράς. Αυτό δημιουργεί αισθητική. Είναι μια κόντρα με τον ρεαλισμό και τον νατουραλισμό, αλλά έχει όρους μέσα

της. Βασικούς όρους. Εγώ αντιλαμβάνομαι τον περφόρμερ ως μαχητή πάνω στην σκηνή και όχι ως κάποιον που θα έρθει να μας εκθέσει τις δυνατότητές του και να μας πει ένα ωραίο τραγούδι.

Ποιο είναι το επόμενο βήμα της ομάδας και ποια κατεύθυνση έχετε αποφασίσει σε σχέση με ό,τι συμβαίνει γύρω σας;

Τα προηγούμενα χρόνια δουλέψαμε πάνω στο ζήτημα της *από-ανθρωποποίησης*. Με το «Εμείς» κλείνει αυτός ο κύκλος. Η προβληματική πάνω στην οποία δουλεύουμε αυτή τη στιγμή είναι η μετάβαση από την από-ανθρωποποίηση στην *εξέγερση* του σώματος, της φύσης και της κοινωνίας. Πρώτο κείμενο προς αυτή την κατεύθυνση είναι η «Αποστολή» του Χάινερ Μύλλερ.

Παρ' όλη τη δυσκολία της περιόδου, επιμένουμε να λειτουργούμε ως ομάδα, ως συλλογικότητα. Κάνουμε πάντα ανεξάρτητες παραγωγές, χωρίς καμιά εμπλοκή με μεγάλα ιδρύματα και φορείς. Προσωπικά, τέτοιου τύπου ιδρύματα τα θεωρώ νέους Λεβιάθαν, που θέλουν να αφομοιώσουν και βέβαια, να ελέγξουν ότι κινείται στον χώρο της τέχνη.

Ως προς την τέχνη μας, στο κέντρο της δουλειάς μας βρίσκεται πάντα ο ηθοποιός, ο ζωντανός άνθρωπος και η εξέλιξη της τέχνης του ηθοποιού. Αρνούμαστε τα τεχνολογικά δεκανίκια και τα διάφορα εφέ εντυπωσιασμού του αστικού θεάτρου.

Παραστάσεις: *Μέχρι 13 Μαρτίου 2016 Κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 9μμ και Κυριακή στις 8μμ. Θέατρο ΑΤΤΙΣ – Νέος Χώρος, Λεωνίδου 12 (πλησίον μετρό Μεταξουργείου). Κράτηση θέσεων: 210-3225207. Δείτε το Trailer της παράστασης εδώ .*
Περισσότερες πληροφορίες για την Ομάδα Σημείο Μηδέν, τους συντελεστές και τις παραστάσεις που έχει παρουσιάσει, μπορείτε να βρείτε πληκτρολογώντας www.simeiomiden.gr

Το βιβλίο μπορείτε να βρείτε από τις εκδόσεις Εξάρχεια: Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν, Εμείς, μτφρ.: Κουσκουμβεκάκη Ειρήνη, εκδ. Εξάρχεια, 2012, σ. 296.

Σαν την 4η Φλεβάρη δεν

υπάρχει

Νώντας Σκυφτούλης

Μπορεί να είναι στριμωγμένος ο Σύριζα στις αντιφάσεις, που ο ίδιος καλλιέργησε. Όμως όλοι οι άλλοι, συμπεριλαμβανομένων και ημών, είμαστε εντάξει; Τα έχουμε βρει όλα αναφορικά με μια άλλη προοπτική; Ή είμαστε σε μια κατάσταση Σύριζα και ceteris paribus; Και ενώ οι προσδοκίες όλων για την 4η Φλεβάρη είχαν φτάσει στο ζενίθ, προσγειωθήκαν οι πάντες σε μια πραγματικότητα με ιδιαίτερους προβληματισμούς. Μη φανταστείτε ότι ο προβληματισμός θα διαρκέσει πολύ, διότι τα συμπεράσματα, τα οποία είναι αντιγραφές των αντίστοιχων αφαιρέσεων, πρέπει να αυτοαναιρεθούν. Και πώς θα γίνει αυτό; Τι θα κάνουν κάποιοι με αυτούς τους πολύμορφους ρόλους που η «ιδεολογία» του εργατισμού σαν σκηνοθέτης διανέμει;

Πήγαμε στο Μουσείο (ευτυχώς με το πανό της ΒΙΟΜΕ και σώσαμε την ψυχή μας, όχι όμως ολόκληρη) όπου για πρώτη φορά είχε τόσο λίγο κόσμο ή μάλλον δεν έχω δει λιγότερο ποτέ. Και εκεί αρχίζει η συνωμοσία της κοινοτοπίας του καλού: «Δεν έχει κόσμο, τι έγινε;», «Μπα, μην το λες αυτό, έχει πολύ κόσμο σήμερα», «Μα, ρε παιδιά;», «Όχι, όχι, έχει πολύ κόσμο σήμερα». Υπήρχε τέτοιας έκτασης ψέμα μπροστά στα μάτια μας, που αν επέμενες να λες την αλήθεια κινδύνευες να θεωρηθείς φιλοσυριζαίος. Έτσι, μπροστά σε αυτή την απειλή τουμπεκί. Ήταν φανερό ότι είχαν διαψευστεί όλες οι προβλέψεις. Το ΠΑΜΕ ασφαλώς και είχε κόσμο γιατί αυτού του είδους η απεργία είναι βούτυρο στο ψωμί του, οπότε η αυτό-συσπείρωση των δυνάμεών του ήταν στο ζενίθ (καμία σχέση με την παρελθούσα κινητοποίηση επί Γιαννίτση, όπου η χύμα κάθοδος εκατοντάδων χιλιάδων εργαζομένων έκαναν το ΠΑΜΕ της εποχής να μοιάζει με αριστερίστικη μάζωξη). Όταν λέμε ότι το ΠΑΜΕ είχε κόσμο, εννοούμε πολύ ΕΒΕ, τους οποίους έχει εντάξει στο ταξικό μέτωπό του εδώ και πολλά χρόνια. Η ΓΣΕΕ είχε κάποιο κόσμο, ο οποίος είχε κινητοποιηθεί προσφάτως: δικηγόροι, γιατροί,

μαγαζάτορες. Η ΑΔΕΔΥ, αυτό το συνδικαλιστικό δράμα, είχε το έλασσον. Στο Μουσείο τα αναρχοαντιεξουσιαστικά μπλοκ ήταν των 50, άντε των 100 ατόμων για να στανιάρουμε ενώ της άκρας αριστεράς και των πρωτοβάθμιων τα ίδια.

Φαίνεται λοιπόν, ότι δεν υπάρχει αξιόπιστος φορέας με συνακόλουθο αξιόπιστο λόγο που να έπειθε ότι η απεργία αυτή είχε σημασία για τον εργαζόμενο, τον μισθωτό δηλαδή, όπου η απουσία του ήταν εκκωφαντική, λες και απαγορευόταν στους εργαζόμενους να παραβρεθούν στην απεργία. Τότε ποιος απήργησε; Τα μαγαζιά πράγματι ήταν κλειστά. Οι «δικοί» μας το θεωρούσαν μάλιστα αιτία ότι θα συρρεύσει κόσμος στην κινητοποίηση. Αλλά εις μάτην. Ήταν κλειστά όχι λόγω εργαζομένων αλλά λόγω εργοδοτών και δικαίως στο τέλος της ημέρας πανηγύριζε ο νεοδημοκράτης πρόεδρος των εμπόρων και των μικρομεσαίων. Τη συγκέντρωση επίσης κοσμούσαν και ορισμένοι αγρότες Μανωλάδας στυλ για να δέσει η συμμαχία των «τάξεων». Στο τέλος της ημέρας οι ειδήσεις, η κοινοτοπία του κακού τώρα,τα ίδια. Τόσο κόσμο δεν ξανάδε στο δρόμο ούτε ο Σκάι ούτε ο Αντέννα ούτε το Μέγκα. Η κοινοτοπία ανεξαρτήτως προσήμου τελικά κερδίζει.

Ο τεμαχισμός και η πλήρης διάσπαση του κοινωνικού δεσμού δυστυχώς συνεχίζεται και, για να είμαστε ειλικρινείς, στο κομμάτι του παραδοσιακού η διάσπαση είναι πλήρης και χωρίς επιστροφή ενώ σε άλλα πεδία υπάρχει ελπίδα επαναδημιουργίας δεσμού με νέους ασφαλώς όρους (νέες συλλογικές δομές πάλης).

Ο συνδικαλισμός, για παράδειγμα, ο οποίος στηρίζεται μόνο και αποκλειστικά στη δυνατότητα του καπιταλισμού να παρέχει (μισθούς επιδόματα, κοινωνική ασφάλιση κ.λπ.) και εκεί βασίζει τις «νίκες» του, στην Ελλάδα ποτέ δεν υπήρξε τέτοιος. Στην Ελλάδα το κράτος ρουσφετολογικά παρείχε το κοινωνικό κράτος και γι’ αυτό ο συνδικαλισμός ήταν κρατικός. Βέβαια, πουθενά πλέον σήμερα δεν είναι μη κρατικός αφού η πηγή χρηματοδότησης ΟΛΩΝ των συνδικάτων είναι κρατική υπόθεση. Ένα γεγονός που κάνει πιο ανατριχιαστικό τον εν Ελλάδι συνδικαλισμό είναι η ύπαρξη αυτής της καταξευτιλισμένης ΓΣΕΕ με εκείνο το «ΝΑΙ» που ξεστόμισαν μαζί με τα αφεντικά και ενάντια στους εργαζομένους.

Η απεργία της 4ης Φλεβάρη, πέραν του ότι απέδειξε ότι μια απεργία μπορεί να έχει αντιτιθέμενα συμφέροντα στους κόλπους της και το ταξικό πρόσημο να πηγαίνει περίπατο, απέδειξε ταυτόχρονα και διαχρονικά ότι οι προηγούμενες απεργίες μπορεί να μην ήταν τόσο καθαρές όσο είναι η ταξική πάλη. Πάντως η τελευταία ήταν υπεράνω τάξεων και ταίριαζε με το «μικρομεσαίοι και παλικάρια γίναμε μαλλιά κουβάρια».

Υπάρχει πρόταση μιας άλλης προοπτικής; Θα ρωτήσει κάποιος. Ναι, υπάρχει, το θέμα είναι εάν θέλουμε την άλλη προοπτική που θα μας ξεσπιτώσει. Αυτό προϋποθέτει μια καινούργια πρόταση για τα δικαιώματα των εργαζομένων, για τον τρόπο πάλης, καθώς και για το νόημα μιας προοπτικής ενός σύγχρονου αντικαπιταλιστικού διαφωτισμού, που θα λαμβάνει υπόψη το σύνολο των αναδιαρθρώσεων που έχουν γίνει στην εργασία. Διότι οι προηγούμενες αφαιρέσεις απευθύνονται σε ένα άλλο υποκείμενο, το οποίο δεν υπάρχει ή και να υπάρχει, συγκροτείται ήδη με άλλους όρους. Όπως και να έχουν τα πράγματα, δεν είναι δυνατόν στις άμεσες αιχμές του κινήματος να μην είναι η εναντίωση και η διάλυση της ΓΣΕΕ, ως ένα αίτημα εργατικό εκ των ων ουκ άνευ. Αυτό πρέπει να διαπραγματευτεί στον δρόμο. Για την άγρια απεργία τουλάχιστον και όχι για τίποτε άλλο.

Ωραίος θάνατος. Ποιητικός…

Νίκος Κουφόπουλος

Αγαπημενοι φιλοι μου, και παλι καλημερα.
Ολες τις σκεψεις τις κακες διωχνω ευθυς πιο περα.
Ολόχαρος για σας ξανα, τα νεα γραφω παλι,
και ας με ποναει από χθες λιγακι το κεφαλι.
Τα κοπανησαμε μαζι με… την ωραια Ελενη.

Θα ειμαι λιγο συντομος, γιατι… με περιμενει :
Μπερδεμα κατω στο Ιρακ, δεν ξερεις με ποιους να ΄σαι.
Ποιοι είναι αραγε οι καλοι ? Ποιον πρεπει να φοβασαι ?
Τζιχαντιστες και χριστιανοι, εβραιοι, μουσουλμανοι.
Αλλοι κρατανε το σταυρο και αλλοι το κορανι.
Μα όμως πισω από όλα αυτά, μαλλον υπαρχουν αλλα,
ειν’ τα πετρελαια πολλα, και χανεται η μπαλα.
Στα Αφγανισταν άλλο μπερδεμα, και στη Συρια επισης.
Τα λεω με τιτλους όλα αυτά, δεν θελω ερωτησεις.
Αν θελετε λεπτομερως να σας τα εξηγησω,
καλεστε με στο σπιτι σας και… θα το προσπαθησω.
Αν εχετε και φαγητο και ένα καλο κρασακι,
και ένα γλυκακι για μετα, θα σας τα πω νερακι.

Αυτές τις μερες διαβασα και παλι τους μεγαλους,
Χεγκελ, Μαρξ, Χαιντεγκέρ ξανα, και θα διαβασω και αλλους.
Διαβασα και τους ποιητες. Και αυτοι καλα μου τα ΄παν.
Πηρα και τηλεοραση, καινουρια. Made in Japan.
Ειμαι…καθ΄όλα ετοιμος διαλεξη για να κανω.
Ελπιζω μονο να τα πω όλα πριν να… πεθάνω.
Μα κι αν πεθανω, θανατο, ωραιο εγω θα εχω.
θα σας τα πω μετα αυτα. Δεν πρεπει να προτρεχω.
Τι λεγαμε ? Μπερδευτηκα. Παμε ξανα. Κουραγιο.
Ανθρωπος φιλοι ειμαι κι εγω. Τι με νομισατε ? Αγιο ?
θολωνει λιγο το μυαλο, οι σκεψεις μπερδεμενες.
Έκπληκτες μειναν να κοιτουν και κεινες οι καημένες.
Λιγακι αυτό ποιητικο ισως βρειτε το στιχακι.
Είναι που πριν κατεβασα, ένα μικρο σφηνακι,
με ουίσκι φινο και παλιο. Μαλτ από τη Σκωτια.
Ελατε φιλοι, πιειτε κι εσεις. Δεν είναι αμαρτια.
Το ‘πε ο Μπωντλαιρ, δεν φταιω εγω, κι αλλοι…καταραμενοι:
να ειστε πρεπει φιλοι μου, παντοτε μεθυσμενοι.
Από κρασι, από ποιηση ή από αρετη. Διαλεξτε.
Διαλεξτε ό,τι θελετε και με το χρονο παίξτε.
Ρωτηστε το ρολοι, το πουλι, ό,τι κινειται να σας πει για τον καιρο.
Και τοτε δεν θα νιωθετε το φορτιο του χρονου, το τρομερο.

Ενταξει, τα μετρα εχασα. Εβαλα παραπανω.
Όμως μη σκατε γιατι ευθυς, παλι τα ξαναφιαχνω.
Φωναζει ο Σπυροπουλος στην μπαντα για το μετρο,
όταν τα παω… Είναι αυστηρος. Θυμιζει Αγιο Πετρο.
[Ποια μπαντα ? Μα η Alpha Bang. Μα… παλι με ρωτατε ?
Είναι η μπαντα… των θεων. Αυτό μην το ξεχνατε.].
Δικιο εχει πολλες φορες, το μετρο εχει αξια.
Και αν χαθει θα είναι γιατι…γυρευει την ουσια.
Τοτε σπουδαιο γινεται το…άμετρο, το χυμα.
Αλλιως στο πρωτο θα χαθει…της θαλασσας το κυμα.
Όμως εδώ δεν φτιαχνουμε τραγουδια να μετραμε.
Γραφουμε ότι θελουμε. Κανεναν δε ρωταμε.
Τι διολο θελω να πω με όλα αυτά που γραφω,
αναρωτιεμαι και σκεφτομαι μην ηπια κανα…μπαφο.
Αλλα δεν πινω, είναι γνωστο στους φιλους μου από χρονια.

Αληθεια, φετος το εστρωσε στην Αττικη με χιονια ?
Αραγε θέλγει τα κοριτσια η καινουρια μου κολόνια ?
Γιατι σε όλα τα παιδια αρεσουν τα μπαλονια ?
Γιατι συνηθως στους τροχους, βαζουν πεντε μπουλονια ?
Ποσο απεχει αραγε η Ρωμη απ΄την Μπολόνια ?
Να παρω κοκκινα ή λευκα σατεν δυο σεντονια ?
Αραγε το χειμωνα, τραγουδανε τα τριζονια ?
Στο σκακι, γιατι συγκεκριμενα είναι τα πιονια ?
Πού αραγε παραγονται τα πιο καλα… αφιόνια ?
θα αντεξουν αραγε πολύ στο δεντρο τα λαμπιονια ?
Μας χρειαζονται στα αληθεια τα οπλα, τα κανονια ?
Να πιω ουισκυ σημερα ή κανα δυο… μπυρονια ?
Της γνωστης καφετερειας, ποια ητανε η Σονια ?
Είναι σωστο συναισθημα μονη της… η συμπονοια ?
Γιατι χρονια ολοκληρα, με… φτυνει παντα η Τονια ?
Πώς αποφευγουμε αραγε τριγυρω μας τα… ψωνια ?
Γιατι στο σπιτι παντοτε πηγαινω εγω για ψωνια ?
Στη επαρχια υπαρχουνε ακομα τα… αλωνια ?
Γιατι κάθε τοσο φτιαχνουνε και παλι την… Ομονοια ?
Αυτά τα ερωτηματα με βασανιζουν χρονια.

Όμως παρ’ όλα αυτά για τελος ένα εχω να σας πω :

Ωραιο θα εχω θανατο. Ποιητικο…

Θα πεθανω ισως καποιο μεσημερι.
‘Η καποιο απογευμα, η ενα βραδυ βροχερο.
‘Η νυχτα αργα, ξημερωμα, ποιος ξερει.
Μα ωραιο θα εχω θανατο. Ποιητικο.

Καποια αρωστια θα φαει το κορμι μου.
‘Η καποιο τροχαιο ατυχημα φριχτο.
Φονιας ισως δωσει τελος στη ζωη μου.
Μα ωραιο θα εχω θανατο. Ποιητικο.

Ισως, δωσω το τελος μου μονάχος.
Ισως πεσω απο βραχο. Ισως πνιγω.
Ισως σε μια αγκαλια γεματη παθος.
Μα ωραιο θα εχω θανατο. Ποιητικο.

Ισως καλεσω το χαροντα να ερθει.
Γεροντας πια, χορτατος απ’ το να ζω.
Ισως και να με παρει, ενω δεν θελω.
Μα ωραιο θα εχω θανατο. Ποιητικο.

Υ.Γ. 1. Το Σαββατο στις εικοσι Φλεβαρη στο Νοσοτρος,
Παιζουμε με την Alpha Bang…Φωτια θα παρει ο τοπος.
Καναμε και μεταγραφες, Δημητρα και Δαναη.
Η Δαναη τραγουδιστρια, και η Δημητρα τα σπαει,
με ένα ομορφο βιολι. Τραγουδια και αλλα νεα.
Να ΄ρθειτε για να εχουμε κι εμεις καποιον παρεα…

Υ.Γ.2. Εδώ ελευθερα Εξαρχεια…
nikos1789@gmail.com

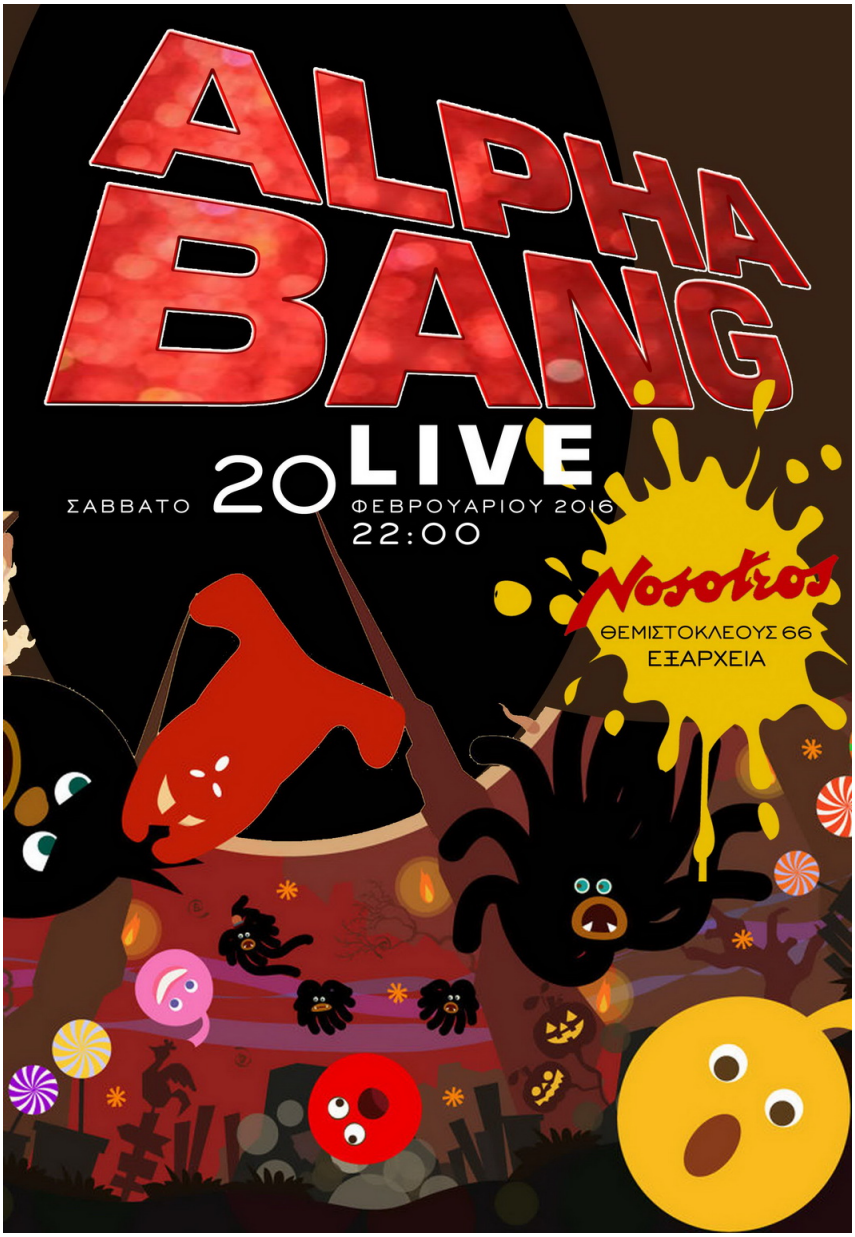
ALPHA
BANG
LIVE
ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2016
22:00
Nosotros
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66
ΕΞΑΡΧΕΙΑ